
YMMÄRRYSTÄ JA TASAVERTAISUUTTA

Päiväkodin henkilökunnan kokemuksia monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu 13.2.2013

Kaisa Rautiainen

HÄMEENLINNA
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvat

Tekijä	Kaisa Rautiainen	Vuosi 2013
Työn nimi	Ymmärrystä ja tasavertaisuutta - Päiväkodin henkilökunnan kokemuksia monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia päiväkodin työntekijöiden kokemuksia kasvatuskumppanuudesta monikulttuuristen perheiden parissa. Tavoitteena oli tarkastella monikulttuurisuuden ilmenemistä päiväkodin arjessa sekä pohtia ideoita monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden kehittämiseen.

Tutkimuksen kohteena oli päiväkotiki Kanta-Hämeessä. Kyseisellä päiväkodilla on pitkät perinteet monikulttuurisesta työstä. Kohderyhmä muodostui viidestä työntekijästä, joilla on kokemusta yhteistyöstä maahanmuuttajaperheiden parissa. Kohderyhmän valinta tehtiin myös eri ammattien perusteella.

Opinnäytetyö oli luonteeltaan laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla keväällä 2012. Haastattelut toteutettiin suullisesti sekä yksilö- että parihaastatteluina. Tutkimuksen teoreettisena viitekehys oli varhaiskasvatus, monikulttuurisuus, kasvatuskumppanuus sekä sosiaalipedagogiikka. Lisäksi kuvattiin myös aiheita käsitteleviä aiempia tutkimuksia. Aineiston analyysimenetelmänä hyödynnettiin sisällön analyysia sekä teemoittelua.

Tutkimustulosten perusteella kasvatuskumppanuus työntekijöiden ja maahanmuuttajavanhempien välillä koettiin myönteisenä. Tutkimustuloksista selvisi, että yhteistyön lähtökohtana on pyrkimys tasavertaisuuteen ja yhteisymmärrykseen. Kasvatuskumppanuuden todettiin perustuvan jaettuun asiantuntijuuteen, jonka ensisijaisena tavoitteena on lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen. Suora ja avoin, mutta kunnioittava dialogi edesauttaa yhteistyön sujumista.

Avainsanat kasvatuskumppanuus, monikulttuurisuus, varhaiskasvatus, sosiaalipedagogiikka

Sivut 46 s. + liitteet 2 s.

HÄMEENLINNA
Degree Programme in Social Services
Social Pedagogical Education

Author	Kaisa Rautiainen	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Understanding and Equality – The Kindergarten Employees' Experiences about ECEC Partnership with Multicultural Families	

ABSTRACT

The aim of the thesis was to examine kindergarten employees' experiences with early childhood education and care (ECEC) partnership with multicultural families. The object was to study how multiculturalism shows in the everyday routines of the kindergarten and introduce new ideas for developing the multicultural ECEC partnership.

The subject of the study was a kindergarten in Kanta-Häme region. The kindergarten in question has a long tradition of multicultural work. The target group consisted of five employees, who have experience in working together with immigrant families. The target group was chosen on account of different professions as well.

The thesis was of a qualitative research nature. The materials were collected by means of half-structured theme-based interviews in spring 2012. The oral interviews were carried out both individually and in pairs. The theoretical frame of reference of the study consists of early childhood education, multiculturalism, ECEC partnership and social pedagogy. Previous studies on this subject are also described. Content analysis and thematic analysis were exploited as analytical methods.

Based on the research results the ECEC partnership between employees and immigrant parents was considered positive. According to the research results the co-operation was based on pursuit of equality and mutual understanding. ECEC partnership was considered to found on the shared expertise, which primarily aims at supporting the development and wellbeing of a child. A direct and open, yet respectful dialogue furthers co-operation.

Keywords ECEC partnership, multiculturalism, early childhood education, social pedagogy

Pages 46 p. + appendices 2 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	3
2.1	Varhaiskasvatus.....	3
2.2	Kasvatuskumppanuus	5
2.2.1	Sosiaalipedagoginen näkökulma	7
2.2.2	Lapsen asema kasvatuskumppanuudessa	9
2.3	Monikulttuurisuus	11
2.3.1	Kulttuurien kohtaaminen	12
2.3.2	Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa.....	13
3	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	15
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	18
4.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	18
4.2	Kohderyhmän kuvaus.....	19
4.3	Aineiston hankinta.....	20
4.4	Aineiston analyysi	24
4.5	Luotettavuus ja eettisyystarkastelu.....	26
5	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	27
5.1	Kasvatuskumppanuus.....	28
5.1.1	Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä	28
5.1.2	Työntekijöiden ja vanhempien roolit.....	30
5.1.3	Lapsen asema kasvatuskumppanuudessa	33
5.2	Monikulttuurisuus	34
5.2.1	Monikulttuurisuus osana varhaiskasvatusta	35
5.2.2	Monikulttuurisuus päiväkodin arjessa	36
5.3	Monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden kehittäminen.....	38
6	POHDINTA.....	39
	LÄHTEET	43

Liite 1 Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan alle kouluikäisten lasten kasvun ja kehityksen tukemista (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002). Päiväkoti yhteiskunnallisena instituutina toimii merkittävänä kasvattajana lapsen ensisijaisen kasvuympäristön, kodin ja vanhempien, rinnalla. Koska lapsi elää, kasvaa ja kehittyy eri ympäristöissä, tarvitaan kasvattajilta tiedonvaihtoa kasvatustyön tueksi.

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja päiväkodin välistä tavoitteellista kasvatustyötä, joka tukee ja edesauttaa lapsen kokonaisvaltaista kasvatus- ta. (Kaskela & Kekkonen 2008, 18.) Kasvatuskumppanuus pohjautuu jaettuun asiantuntijuuteen. Toisin sanoen työntekijät ovat pedagogisen työn ammattilaisia, kun taas vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita. Kasvatuskumppanuuden käsitettä avataan tarkemmin opinnäytetyössä. Vaikka kasvatuskumppanuus on kasvattajaosapuolten keskinäinen prosessi, tarkastellaan sitä opinnäytetyön tutkimustehtävän mukaisesti työntekijän näkökulmasta.

Globalisaation myötä maahanmuutto on yleistynyt, ja siten tuonut monikulttuurisuutta yhteiskunnallisesti näkyvämmäksi. Monikulttuurisuudella tarkoitetaan erilaisten kulttuurien välisiä suhteita ja vuorovaikutusta sekä niiden vaikutusta valtaväestön kulttuuriin, eli toisin sanoen eri kulttuurien tasa-arvoista vuorovaikutusta. (Ikäläinen, Martiskainen & Törrönen 2003, 9; Paavola & Talib 2010, 27.) Monikulttuurisuuden lisääntyminen on tärkeää huomioida varhaiskasvatuksessa, kuten päiväkodissa, kun maahanmuuttajalapset aloittavat päivähoidon. Vaikka perheiden asemaa maahanmuuttajana ei ole tarkoituksenmukaista erikseen korostaa, on työntekijöiden hyvä olla tietoisia perheiden taustoista ja lähtökohdista.

Opinnäytetyön otsikko, ymmärrystä ja tasavertaisuutta, kiteyttää monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden ydinajatuksen. Ihanteellinen kasvatuskumppanuus on sujuvaa vuorovaikutusta, joka perustuu keskinäiseen ymmärrykseen ja toisen kuulemiseen. Tasavertaisuuden tulee ilmetä niin työntekijöiden ja vanhempien välisenä, kuin kaikkien perheiden tasavertaisena kohtaamisena. Varsinkin päivähoidon alkuvaiheessa on tärkeää saada perheet innostumaan ja osallistumaan päiväkodin toimintaan. Osallistamisella pyritään aktivoimaan vanhempia toimimaan sekä lapsen kasvattajana että suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä.

Monikulttuurista kasvatuskumppanuutta voidaan siis luonnehtia sosiaalipedagogiseksi. Siinä pyritään tukemaan yhteisöllisyyttä sekä vahvistamaan yksilöiden, sekä lasten että vanhempien omia voimavaroja. Vaikka opinnäytetyössä tarkastellaan kasvatuskumppanuutta monikulttuuristen perheiden parissa työskentelyn näkökulmasta, painottuvat samat ilmiöt kaikkien perheiden parissa toimimisessa.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia päiväkodin henkilökunnan kokemuksia ja näkemyksiä monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta. Aiheen

valintaan vaikutti kiinnostus päiväkodin varhaiskasvatusta ja monikulttuurista työtä kohtaan. Aihe ei siis ole toimeksiantajan laatima. Laadulliseen tutkimukseen pohjautuvan opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla viittä päiväkodin työntekijää. Tutkimuksen kohteena oli kantahämäläinen päiväkotiki, jolla on pitkät perinteet maahanmuuttajaperheiden parissa toimimisesta. Anonymiteetin vuoksi päiväkodin nimeä tai sijaintia ei tutkimuksessa mainita.

Haastattelut toteutettiin kevään 2012 aikana. Haastattelukertoja oli kolme, ja ne toteutettiin suullisesti puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Teemoina olivat kasvatuskumppanuus, monikulttuurisuus sekä monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden kehittäminen. Haastattelukysymykset pohjautuivat tutkimuskysymyksiin, jotka käsittelevät monikulttuurisuutta päiväkodissa, kasvatuskumppanuutta käytännössä sekä monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden kehittämistä. Haastattelukysymykset ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsittelee varhaiskasvatusta, kasvatuskumppanuutta, monikulttuurisuutta sekä sosiaalipedagogiikkaa. Lisäksi syvennyttään tarkastelemaan monikulttuurisuutta varhaiskasvatuksessa, sekä lapsen asemaa kasvatuskumppanuudessa. Opinnäytetyössä tuodaan myös esille aihetta käsitteleviä aiempia tutkimuksia, joita verrataan tämän tutkimuksen tuloksiin ja johtopäätöksiin. Edellä mainittujen teoreettisten lähtökohtien lisäksi perehdyttään laadullisen tutkimuksen teorioihin.

Haastattelun analyysimenetelminä on käytetty sekä sisällön analyysiä että teemoittelua. Näiden menetelmien avulla haastattelut jaoteltiin erillisiin osa-alueisiin, jotka pohjautuvat haastattelun teemoihin. Tutkimustuloksissa lähdetään liikkeelle kasvatuskumppanuudesta, jossa kuvataan työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta päiväkodin arjessa, työntekijöiden ja vanhempien välisestä suhteesta sekä lapsen asemasta kasvatuskumppanuuden välimaastossa. Monikulttuurisuutta käsitellään haastateluissa yleisellä tasolla osana varhaiskasvatusta sekä päiväkodin arjessa. Lisäksi tuodaan esille työntekijöiden näkemyksiä monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden kehittämisestä.

Tutkimuksen tuloksissa kuvataan työntekijöiden näkemyksiä, joissa ilmenee esimerkkejä käytännön työstä ja kokemuksista. Näitä verrataan teoreettisiin näkökantoihin sekä aiempiin tuloksiin. Johtopäätösten yhteydessä tuon myös esille omakohtaisia näkemyksiäni, joita käsitellään myöhemmin pohdintaosiossa.

Opinnäytetyön tarkoituksena ei ollut tuottaa uutta teoriaa vaan kvalitatiivisen tutkimuksen mukaisesti kuvata tosiasioita. Haastateltavat kuvasivat avoimesti ja monipuolisesti kokemuksiaan monikulttuurisessa päiväkodissa työskentelystä pohtien monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden etuja ja haasteita. Toivon tutkimuksen herättävän ajatuksia monikulttuuristen perheiden asemasta päiväkodissa, vanhempien ja työntekijöiden vuorovaikutuksen edistämiseen sekä tarjoavan ideoita ja kehittämiskeinoja kasvatuskumppanuudelle erityisesti monikulttuuriset perheet huomioon ottaen.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön alkuosassa käsitellään teoreettisia lähtökohtia ja näkemyksiä varhaiskasvatuksesta, kasvatuskumppanuudesta sekä monikulttuurisuudesta. Teoreettinen taustatieto johdattelee ja syventää tutkimuksissa esiintyviin teemoihin ja siten edesauttaa tutkimustulosten analyysia ja pohdintaa.

Aluksi käsitellään varhaiskasvatuksen teoreettisia näkökantoja, sillä varhaiskasvatus toimii päiväkodin kasvatustyön ja monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden taustalla. Kasvatuskumppanuutta käsitellään sekä yleisesti että monikulttuurisuuden näkökulmasta, mitä tutkimustehtävällä pyritään selvittämään. Kasvatuskumppanuuden teoriat toteutuvat kuitenkin kaikkien perheiden parissa. Tutkimus on sosiaalialan opinnäytetyö, joten teoreettisessa osuudessa käsitellään myös sosiaalipedagogista näkökulmaa.

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten eri elämäntilanteissa toteutuvaa kasvun ja kehityksen tukemista (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002). Suomessa päiväkodin varhaiskasvatus kattaa 0–6-vuotiaiden lasten päivähoiton mukaan lukien esiopetuksen (Early childhood education 2001, 28). Tarkemmin sanottuna varhaiskasvatus tavoittelee lapsen psyykkisten, fyysisten ja sosiaalisten taitojen vahvistamista sekä tasapainoista kehitystä. Varhaiskasvatusta toteutetaan lapsen arkielämässä ja elinpiireissä, kuten kotona, päiväkodissa tai terveydenhuollossa.

Varhaiskasvatustoiminta perustuu eri tehtäviin ja toimintoihin, joissa huomioidaan lapsen ikä, kehitystaso sekä yksilölliset tarpeet. Päiväkodin varhaiskasvatus toteutuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostamassa kokonaisuudessa. Hoito ja hoiva kattavat lapsen perushoidon ja huolenpidon, kun taas pedagoginen toiminta painottuu kasvatukseen ja opetukseen, etenkin esiopetuksessa. (Koivunen 2009, 12; Ritmala, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2010, 240.)

Tasapainoisen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi saa riittävästi hoivaa ja huolenpitoa. Lapsi tarvitsee vapaata ja ohjattua leikkiä sekä kehitystasoonsa nähden riittävän haasteellisia tehtäviä uusien asioiden oppimiseen. (Ritmala ym. 2010, 196.) Vuorovaikutus on myös lapselle tärkeää, joten muiden lasten sekä aikuisten läsnäolo luovat lapselle turvaa. Tavoitteena on luoda emotionaalisesti ja fyysisesti turvallinen ja mielekäs kasvuympäristö, joka tukee lapsen kehitystä.

Päiväkodin varhaiskasvatusympäristö muodostuu fyysisestä, sosiaalisesta ja psyykkisestä ympäristöstä. Fyysinen toimintaympäristö muodostuu puitteista ja välineistä, kuten toimitiloista ja leluista. Psyykkisellä ympäristöllä tarkoitetaan muun muassa sosiaalisia suhteita sekä kasvatusympäristössä vallitsevaa ilmapiiriä ja asenteita. Ennen kaikkea psyykkisen ympäristön avaintekijänä on lapsilähtöisyys. Lapsilähtöisesti toimiva kasvattaja

on aidosti kiinnostunut lapsesta ja tukee lasten yksilöllisyyttä. Lapsilähtöisyydestä huolimatta toiminnan tulisi olla aikuisjohtoista, eli aikuinen ohjaa toimintaa asettamalla rajat ja luomalla turvalliset puitteet ja säännöt. Sosiaalisella ympäristöllä taas tarkoitetaan lapsen sosiaalista verkostoa ja lähimmäisiä ihmisiä, vuorovaikutusta muiden lasten kanssa sekä kasvattajien ja lapsen välistä vuorovaikutusta. (Ritmala ym. 198–199.)

Päivittäisessä toiminnassa päiväkodin arki rakentuu siis perushoidosta, vapaasta leikistä sekä ohjatuista toimintatuokioista. Vuoden aikana lapsiryhmissä voidaan suunnitella ja toteuttaa toimintaa tietyn teeman mukaisesti, mikä sisältyy toimintatuokioissa ja juhlissa. Esimerkiksi juhlapyhät, kuten joulukuun tai pääsiäinen, sekä vapaavalintaiset teemat tuovat vaihtelua ja monipuolisuutta toimintaan. Päiväkodin kasvatustyön ja toiminnallisen sisällöllisen tavoitteena on opettaa paitsi kehittää lapsen motorisia ja kognitiivisia taitoja ja tietoa, myös edistää vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Kasvattaja voi myös omalla toiminnallaan ja esimerkillään tukea lasta sosiaalisten taitojen omaksumista.

Laadukkaan ja monipuolisen toiminnan takaamiseksi tarvitaan lapsiryhmissä eri ammattien työntekijöitä, kuten lastentarhanopettajia, lastenhoitajia sekä tarvittaessa erityislastentarhanopettajia tai erityisavustajia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.) Yhä enenevässä määrin päiväkodit tekevät yhteistyötä eri tahojen kanssa. Mikäli lapsen kasvussa, kehityksessä tai kasvatuksessa ilmenee huolia, turvaudutaan tällöin moniammatilliseen yhteistyöhön. Edellä mainituissa tilanteissa päiväkotitekee yhteistyötä esimerkiksi lastensuojelun, perhetyön, terveydenhuollon tai puhe- ja fysioterapeuttien kanssa. (Koivunen 2009, 13.)

Varhaiskasvatuksen ammatillista työtä tarkastellessa pelkkä koulutus ei yksin takaa työn sujuvuutta. Ammatillinen osaaminen edellyttää ennen kaikkea vuorovaikutus- ja kommunikointitaitoja, sillä varhaiskasvatustyö on sosiaalista ja vuorovaikutuksellista. Perheet tulee kohdata suvaitsevaisesti ja avoimesti sekä osoittaa, että lapsi vanhempineen ovat hyväksytyjä omana itsenään. Tämä vahvistaa perheiden luottamusta päiväkotia kohtaan, sekä madaltaa kynnystä lapsen päivähoidon aloittamiseen.

Lapsen yksilöllistä kasvatusta päiväkodissa ohjaa vanhempien ja työntekijöiden laatima varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32). Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan toimintakauden alussa, ja siinä asetetaan tavoitteet lapsen kasvatusta koskien. Vasua laadittaessa sekä vanhemmat että työntekijät tuovat omia näkemyksiään esille.

Varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on vain yksi osa työntekijöiden ja vanhempien välistä työskentelysuhdetta. Suotuisan varhaiskasvatuksen lähtökohdaksi on vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden välinen kasvatuskumppanuus. Tällä tarkoitetaan vuorovaikutusta ja yhteistyötä lapsen kasvun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11). Kasvatuskumppanuutta käsitellään tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

2.2 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilökunnan tietoista sitoutumista ja vuorovaikutusta lapsen kasvatukseen ja hyvinvoinnin turvaamiseen. Se perustuu molemminpuoliseen luottamukseen, tasavertaisuuteen ja kunnioitukseen. (Kaskela & Kekkonen, 2008, 18.) Kasvatus on dialoginen prosessi, joka edellyttää osapuolten tasavertaista osallisuutta sekä sitoutumista yhteisten tavoitteiden, lasten tasapainoisen kasvatuksen, saavuttamiseen (Tast 2007, 29).

Lapsen hyvinvoinnin tukemisen tulee olla työn keskeinen päämäärä. Pedagogisen toiminnan ja varhaiskasvatuksen tavoitteena on, että lapsi kohdataan ja hyväksytään omana itsenään. Kun vanhemmat kohtaavat, että heidän lapsensa viihtyy päiväkodissa, myös heille välittyy myönteinen vaikutelma päiväkodista. Tämä tukee maahanmuuttajaperheiden osallisuutta päiväkodin arjessa etenkin siinä vaiheessa, kun perheet ovat vasta muuttaneet Suomeen, ja suomalainen yhteiskunta, päiväkotikiukaan, ovat heille vielä uutta.

Kasvatuskumppanuus pohjautuu muun muassa lakiin lasten päivähoidosta (36/1973), varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005, 31) sekä valtakunnallisiin varhaiskasvatuksen linjauksiin (2002). Tasa-arvoisen kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön perustana ovat lapsen subjektiivinen päivähoito-oikeus sekä vanhempien tukeminen heidän kasvatustyössään (Early childhood education 2001, 53).

Yhtenä kasvatuskumppanuuden tavoitteena on vanhempien osallisuuden vahvistaminen ja tukeminen lapsen kasvatuksessa (Karila 2005b, 285). Kasvatuskumppanuudessa asiantuntijuus on jaettava, minkä mukaan työntekijöiden ylempiarvoinen asema vanhempiin nähden olisi epäoikeudenmukaista. Kasvun ja kehityksen tukemiseksi tarvitaan tietoa eri osialueilta, esimerkiksi lapsen mielenkiinnon kohteista, edistymisistä, haasteista tai terveydestä. Koska työntekijät ja vanhemmat eivät ole lastensa parissa kaiken aikaa, on tärkeää jakaa tietoa avoimesti ja rehellisesti. (Karila 2005a, 47.) Tämä tukee kasvattajien jaettua asiantuntijuutta, ja siten edesauttaa kasvatuskumppanuuden toteuttamista.

Kasvatuskumppanuuden jaettu asiantuntijuus korostaa työntekijän ammatillisen osaamisen ohella vanhempien asiantuntijuutta. Lähtökohtana tälle on, että sekä työntekijöillä että vanhemmilla on tärkeää ja ainutlaatuista tietoa lapsesta ja lapsen kehityksestä. Pyrkimyksenä on kuulla vanhempia, sekä tukea heidän osallisuuttaan ja kuulluksi tulemistaan. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 60–62).

Kasvatuskumppanuutta voidaan kuvaila dialogiseksi suhteeksi, jossa molemmat osapuolet ovat merkityksellisessä asemassa. Kasvatuskumppanuutta toteutetaan päiväkodissa, joten työntekijöiden tulee tiedottaa päiväkodin käytännöistä vanhemmille. Vastavuoroisesti vanhemmilta odotetaan aktiivisuutta ja rohkeutta tiedottaa lapsen tarpeista työntekijöille. Vaikka kasvatuskumppanuudessa dialogi on faktapainotteista, voidaan ot-

taa puheeksi myös arkisempia asioita, esimerkiksi viimeaikaisia kuulumisia tai tapahtumia.

Työntekijöiden ja vanhempien yhteistyön sujuvuuden kannalta on tärkeää hahmottaa vastuut ja roolit. Kekkonen (2012, 42) korostaa väitöskirjassaan vanhempien ja työntekijöiden välisen suhteen tasavertaisuutta, vaikka tehtävät ja roolit ovat erilaisia. Työntekijöiden vastuulla ovat kasvatuskumppanuuden edellytysten luominen sekä pedagoginen vastuu kasvatuksessa, vanhemmilla taas on ensisijainen kasvatusvastuu, ja he ovat lastensa parhaita asiantuntijoita. Vanhemmilta edellytetään myös oma-aloitteisuutta lapsen päivähoitoa koskevien näkemysten esille tuomiseen. Kuitenkin vastuu kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta ja sujuvuudesta on päiväkodin henkilöstöllä (Karila 2005b, 96).

Alasuutari painottaa lehtiartikkelissa (Tasala 2012, 16–18), että jaettu asiantuntijuus haastaa työntekijät tarkastelemaan ammatillista asemaansa sekä tarkastelemaan asiantuntijuuttaan uudesta näkökulmasta. Asiantuntijuus mielletään usein hierarkkiseksi suhteeksi, jossa ammattilainen neuvoo asiakasta. Vaikka työntekijöillä on koulutuksen kautta muodostunut tietämystä ja osaamista, ovat vanhemmat silti lastensa asiantuntijoita. Tästä syystä työntekijöiden tulisikin pyrkiä osallistamaan vanhempia toimimaan lapsen edun hyväksi.

Alasuutarin näkemys korostuu myös monikulttuurisessa kasvatuskumppanuudessa. Kasvatuskumppanuus rakentuu vanhempien ja työntekijöiden välisestä vuorovaikutuksesta, jossa molempien tietämykset ja näkemykset ovat tärkeitä lapsen kasvun tukemisen kannalta. Näkemyksiin vaikuttavat vahvasti myös kulttuuriset tekijät, mikä on tärkeää huomioida dialogissa. Sen sijaan, että kyseenalaistaisi toisen osapuolen näkemykset, tulee myös omia tapoja ja tottumuksia tarkastella kriittiseltä kannalta. Tämä tukee monikulttuurisen työn ammatillista osaamista. Monikulttuurisuutta käsitellään tarkemmin myöhemmin.

Kasvatuskumppanuudessa on tärkeää pyrkiä tasavertaisuuteen, vaikka kasvattajien roolit ovatkin erilaiset. Kunnioitus muodostuu kuuntelemisen kautta. (Kaskela & Kekkonen 2008, 32–35.) Dialogisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä ominaisuuksia ovat empaattisuus ja vastavuoroisuus. Työntekijän tulee asettua vanhemman rinnalle, jotta lapselle syntyy käsitys, että hänelle tärkeät aikuiset toimivat yhteisymmärryksessä ja kuulevat häntä. (Kaskela & Kekkonen 2005, 16.)

Kuten varhaiskasvatuksen teorioissa todettiin, päivähoidon keskeisenä tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä perheiden kotikasvatusta (Karila 2006, 93.) Työntekijöiden kasvatustyö toteutuu suurimmaksi osaksi päiväkodissa, kun taas vanhemmat toimivat lastensa parissa päiväkodin ulkopuolella. Perheiden tukeminen on kuulemista, avointa tiedonvaihtoa, tukea, kannustusta ja ymmärrystä. Myös Tastin (2007, 26) mukaan kasvatuskumppanuudessa painottuu ennakoiva pedagoginen työ lapsiperheiden tukemisessa. Tastin näkemyksen perusteella kasvatuskumppanuudessa toteutuu myös sosiaalipedagoginen ulottuvuus. Yhteis-

työllä pyritään osallistamaan perheitä aktiiviseen toimintaan, mikä tukee myös sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyä.

Työntekijän rooli kumppanuussuhteen luomisessa on merkityksellinen etenkin maahanmuuttajataustaisten vanhempien kohdalla. Vieraassa maassa vieraan kulttuurin parissa saattaa olla suuri kynnys osallistua toimintaan, kuten päiväkotiin, sekä alkaa rakentaa yhteistyötä ja luoda kontakteja. Tämän vuoksi olisi tärkeää luoda matalaa kynnystä vanhempien osallisuudelle, sekä tukea oma-aloitteisuuteen.

2.2.1 Sosiaalipedagoginen näkökulma

Sosiaalipedagogiikka tulee sanoista sosiaalinen ja pedagoginen. Käytännössä tämä tarkoittaa sosiaalisuuteen tähtäävää kasvatuksellista ja ohjauksellista toimintaa. Sosiaalipedagogiikkaa voidaan luonnehtia yhteiskunnalliseksi toiminnaksi, jossa korostuvat yhteisöllisyys, osallisuus, kuuleminen ja kunnioitus. Toisin sanoen sosiaalipedagogiikassa korostuu inhimillisten arvojen ja elämänhallinnan tukeminen sekä sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisy yhteiskunnallisin keinoin. (Kurki 2001, 112.)

Monikulttuurisessa kasvatuskumppanuudessa kohdataan vanhemmat lapsen kasvattajana sekä itse lapsi päiväkodin arjessa. Monikulttuurisen päiväkodin varhaiskasvatuksessa korostuvat sekä pedagoginen että monikulttuurinen osaaminen, sillä tavoitteena on kasvattaa lasta sekä tukea lasten ja vanhempien asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämän johdosta työssä korostuu sosiaalipedagogisen osaamisen tärkeys.

Tast (2007, 29) korostaa osallisuuden merkitystä kasvatuksessa. Jotta perheen toimintaan osallistuminen olisi luontevaa ja sujuvaa, työntekijän täytyy omalla toiminnallaan pyrkiä innostamaan asiakasta sekä rohkaisemaan mukaan toimintaan. Suotuisa, innostava ja turvallinen ympäristö vahvistaa motivoituneisuutta ja siten edistää osallisuutta. Työntekijän ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa avoimuus, rehellisyys ja empaattisuus mahdollistavat luottamussuhteen synnyn. Toiminnan ytimenä on lapsen kasvu ja hyvinvointi, joten vanhempien ja työntekijöiden välinen suotuisa kasvatuskumppanuus on tärkeää ennen kaikkea lapsen kannalta

Sosiaalipedagogisessa työssä hyvä asiakassuhde perustuu vastavuoroisuuteen. Vaikka työntekijää sitoo ammatillinen rooli ja velvollisuus, toimivat sekä työntekijä että asiakas tasavertaisina toistensa rinnalla. Näin ollen asiakas ei ole työn objekti ja toiminnan kohde, vaan hänen tulee osallistua ennen kaikkea itse toimimaan oman tilanteen edistämiseksi. Työntekijän rooli on tukea asiakasta ja kulkea tämän rinnalla mahdollistamalla toiminnalle puitteet. Asiakas itse on viime kädessä vastuussa omasta aktiivisuudestaan, ja hän on oman itsensä ja elämäntilanteensa asiantuntija. Toiminnan lähtökohtana on ennen kaikkea asiakkaan oma halu ja motivaatio. (Särkelä 2001, 27.)

Asiakastyössä itsemääräämis- ja osallistumisoikeutta tulee kunnioittaa, eli asiakkaan tulee olla tietoinen häntä koskevista asioista. Asiakkaalla tulee

olla myös mahdollisuus vaikuttaa häntä koskeviin asioihin eikä tahdonvastaisiin toimiin tule ryhtyä, mikäli asiakkaan tai muiden turvallisuus ei ole vaarassa. (Arki, arvot, elämä, etiikka 2009, 8.) Työntekijän tulee toimia asiakasta innostavasti ja motivoiden luoden turvallisen ilmapiirin toiminnalle.

Kuten aiemmin todettiin, sosiaalialan työssä vastuu toiminnan sujuvuudesta on työntekijällä. Nimensä mukaisesti sosiaalialan työ on ihmissuhdetyötä, joka edellyttää paitsi ammatillista osaamista ja tietotaitoa, myös hyviä ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitoja. Vaikka sosiaalialan työ ei ole terapia-työtä, ottaa Särkelä (2001, 28) esille Granfeltin (1998) näkemyksen terapeutin osaamisen tärkeydestä. Terapeuttisessa osaamisessa ja auttamistyössä korostuu empaattisuus, eli kyky ymmärtää ja myötäelää toisen ihmisen tilanteessa. Hyväksyvän ja ymmärtävän vuorovaikutuksen luomiseksi asiakasta tulee kunnioittaa omana itsenään. Aidosti välittävässä asiakassuhteessa asiakkaalle välittyy tunne, että hänet kohdataan yksilöllisesti, hyväksytään vahvuuksineen ja heikkouksineen sekä tulee kuulluksi ja ymmärretyksi. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 106.)

Sosiaalipedagogiikassa ja sosiaalialan asiakastyössä pyrkimyksenä on luoda dialoginen vuorovaikutus. Dialogi tarkoittaa kahden osapuolen välistä vuorovaikutusta, jossa osapuolet toimivat sekä tiedon antajina että vastaanottajina. Dialogi on keskustelua, vuoropuhelua, jossa pyritään tiedon vaihtoon sekä jaettuun asiantuntijuuteen. Näin ollen mikä tahansa keskustelu ei ole dialogia. (Mäkinen ym. 2009, 138–140.) Kasvatuskumppanuudessa dialogisuus ja jaettu asiantuntijuus tulevat selkeästi esille osapuolten erilaisina tietämyksinä. Vanhemmat ovat lapsensa asiantuntijoita, kun taas työntekijöillä on ammatillinen osaaminen ja pätevyys.

Sosiaalialan asiakastyössä korostuu sosiaalipedagogiikkaan pohjautuva sosiokulttuurinen innostaminen. Tällä tarkoitetaan sosiaalista, kulttuurista ja yhteisöllistä toimintaa, joka tähtää yksilön voimavarojen vahvistamiseen. Innostamisen lähtökohtana on, että yksilöllä on voimavaroja ja mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja yhteiskuntaan. Havaitakseen tämän yksilöä tuetaan ja innostetaan kohti voimaantumista. Hämäläinen ja Kurki (1997, 203) kuvaavat Unescon (1992) määritelmää innostamisesta sosiaalisena toimintana, joka herättelee yhteisöjen aloitteellisuutta ja osallisuutta.

Varhaiskasvatuksessa asiakkaan osallistaminen ilmenee käytännössä vanhempien ja työntekijöiden välisenä kasvatuskumppanuutena, sekä lasten toimintaan osallistamisessa ja innostamisessa. Kun perheet ovat tulleet Suomeen ja kotoutumisprosessi on alkanut, on tärkeää luoda matala kynnyks päivähoitoon aloittamiselle. Tämä mahdollistuu hyväksyvällä asenteella sekä avoimella suhtautumisella.

Monikulttuurisissa päiväkodeissa on asiakkaina perheitä eri maista erilaisine taustoine ja kokemuksineen. Jotkut ovat saattaneet muuttaa vapaaehtoisesti esimerkiksi työn, koulutuksen tai parisuhteen myötä. On myös perheitä, jotka ovat joutuneet lähtemään kotimaastaan esimerkiksi sodan,

kriisiin tai vainojen takia. Riippumatta taustoista tai maahanmuuton syistä on tärkeää auttaa perheitä sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Vieras maa, kulttuuri ja kieli voivat tuntua uudelta ja pelottavaltakin kokemukselta. Vaikka yhteiskunta tarjoaa tukitoimia kotoutumiseen, saattaa ympäristöön ja suomalaiseen elämänrytmiin sopeutuminen olla hankalaa ilman sosiaalista verkostoa. Onnistuneen kotoutumisen kannalta on tärkeää osoittaa maahanmuuttajaperheille, että he ovat tervetulleita Suomeen. Tällöin myös päiväkodin tulee ottaa perheet vastaan ymmärrystä osoittaen.

2.2.2 Lapsen asema kasvatuskumppanuudessa

Kasvatuskumppanuus on päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien välistä vuorovaikutusta ja tavoitteellista kasvatustyötä, joka mahdollistaa osapuolten kuulluksi tulemisen ja tiedon vaihdon. Kasvatuskumppanuudessa, kuten muussa varhaiskasvatustyössä painopisteenä on lapsen kasvun ja hyvinvoinnin turvaaminen. Näin ollen tulee huomioida myös lapsen asema kasvatuskumppanuuden keskiössä. Lapsen asemaa suhteessa kasvatuskumppanuuteen voidaan tarkastella Bronfenbrennerin ekologisen teorian näkökulmasta.

Bronfenbrennerin teoria käsittelee erilaisten kasvuympäristöjen vaikutusta lapseen. Teoriasta käytetään myös nimeä ekologinen teoria. Teorian mukaan yksilö kehittyy erilaisten kasvuympäristöjen sekä niissä vallitsevien sosiaalisten suhteiden välimaastossa. (Puroila & Karila 2001, 204). Lapsi ottaa siis vaikutteita eri kulttuureista ja niiden toimintamalleista. Tämä vaikuttaa lapsen sosialisointiin eli arvojen, normien ja tapojen oppimiseen (Hämäläinen & Kurki 1997, 34).

Bronfenbrenner luokittelee kasvuympäristöt mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeihin. Mikrosysteemi muodostuu lapsen ensisijaisesta lähipiiristä, johon kuuluvat perhe ja koti, sekä päiväkotia. Mesosysteemi käsittää muut sosiaaliset suhteet, joiden parissa lapsi on vuorovaikutuksessa, esimerkiksi sukulaiset tai ystävät. Ekosysteemi kattaa vanhempien työolot sekä yhteiskunnan tukitoimet, kuten terveyden huollon. Kaiken taustalla toimii makrosysteemi, eli yhteiskunnalliset ja poliittiset toimet sekä lainsäädäntö. (Määttä 2001, 77.) Erityisesti mikro- ja mesosysteemit ilmenevät päiväkodin arjessa lapsen toimiessa erilaisissa fyysisissä ympäristöissä, kuten kotona ja päiväkodissa, ja niiden välisten sosiaalisten suhteiden välimaastossa.

Lapsi kasvaa ja kehittyy ensisijaisesti kotona ja oppii perheensä tavat ja kielen. Perheestä, erityisesti vanhemmista muodostuu lapselle läheisin sosiaalinen verkosto. Lisäksi päiväkotia on myös merkittävä sosiaalijärjestelmä, sillä lapsi viettää suuren osan ajastaan päiväkodissa, ja näin ottaa myös vaikutteita päiväkodista. Kun lapsi kasvaa ja kehittyy kahden erilaisen ympäristön välimaastossa, johdonmukainen kasvatusta on tärkeää. Kotona noudatetaan perheen sääntöjä sekä puhutaan perheen omaa äidinkieltä. Päiväkodissa taas puhutaan suomea, ja noudatetaan päiväkodissa annettuja sekä tarpeen tullen vanhempien kanssa sovittuja sääntöjä.

Ekologinen teoria kiinnittää huomiota lapsen kehitykseen ja kasvuympäristöihin. Ympäristöjen vaikutus lapsen kehitykseen on suuri, sillä syntymästään alkaen lapsi tutkii, tarkkailee ja havainnoi ympäristöään. Sosiaalinen ja yhteisöllinen vuorovaikutus edesauttaa myös sosialisatiota. (Hämäläinen & Kurki 1997, 34.) Lapsi oppii matkimalla, ja jäljittelee vanhemmilta opittuja tapoja, kuten kieleen tai toimintatapoihin. Perhekulttuurilla tarkoitetaan kullekin perheelle ominaisia tapoja tai arvoja, jotka eivät välttämättä vastaa valtakulttuurin arvoja. Jotta työntekijä pystyisi ymmärtämään paremmin lapsen tilannetta ja tapaa toimia, tarvitaan myös tuntemusta ja ymmärrystä erilaisia perhekulttuureja kohtaan. (Määttä 2001, 82.)

Keskinäisen ymmärryksen ja tietämyksen vahvistamiseksi tarvitaan avointa tiedonvaihtoa. Lapsen aloittaessa työntekijöillä ja monikulttuurisilla perheillä ei välttämättä ole paljon tietoa toistensa kulttuureista. Tämän kannalta on tärkeää kertoa suoraan, mutta rakentavasti ja kunnioittavasti kulttuurisista tavoista, esimerkiksi päiväkodin arjesta, toiminnasta ja tavoista. Vastavuoroisuutta ja yhteisymmärrystä edistää myös pitkäjänteisyys. Lapsi toimii eri kasvu- ja kehitysympäristöissä, joiden tavat, normit ja asenteet saattavat poiketa toisistaan. Suotuisan kehityksen ja onnistuneiden siirtymätilanteiksi on tärkeää, että kasvattajat kykenevät toimimaan joustavasti ja toistensa huomioon ottaen. (Lyyra 2004, 107.)

Päivähoidon aloittamiseen tulee valmistautua jo ennen kuin lapsi on tullut päiväkotiin. Tämä on tärkeää paitsi niin monikulttuuristen kuin kaikkien perheiden kohdalla. Työntekijöiden ja vanhempien tulee käydä päivähoidon liittyvät käytännöt läpi aloituspalaverissa. Halutessaan perhe voi tulla tutustumaan päiväkodille, tai työntekijä voi vieraillla perheen kotona. Kotona vierailun tarkoituksena on tutustua lapseen ja hänen kasvuympäristöön, sekä kohdata perhe heille tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Tarkoituksena on kartoittaa lapsen lähtötaso sekä madaltaa kynnystä päivähoidon aloittamiseen. Tapaaminen ennen päivähoidon aloitusta palvelee ennen kaikkea lapsen sopeutumista, sillä tutun aikuisen läsnäolo luo turvallisuudentunnetta. Vapaassa ja luontevassa ympäristössä järjestetty aloituspalaveri luo myös edellytykset vanhempien ja työntekijöiden kasvatuskumppanuuden ja luottamuksen rakentumiselle.

Vaikka päiväkodin ja kodin yhteistyössä korostetaan tasavertaisuutta, lapsen asema eri kulttuurien välimaastossa ei ole yksinkertainen. Kotona ja päiväkodissa vallitsevat erilaiset toimintatavat, ja johdonmukaisen kasvatuksen ja ohjauksen myötä lapsi rutinoituu ja sisäistää eri tilanteiden toimintatavat, esimerkiksi millä kielellä kommunikoidaan kotona tai päiväkodissa. Lapsi havaitsee myös sanattomia viestejä, esimerkiksi aikuisten välistä vuorovaikutusta. Kun yhteistyö vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välillä on sujuvaa, myönteinen ilmapiiri välittyy myös lapseen. Tämä vahvistaa lapsen hyvinvointia ja turvallisuudentunnetta. Lapsi aistii myös negatiivisen ilmapiirin, mikä taas voi ilmetä lapsen käytöksessä pelokkuutena, arkuutena tai epävarmuutena.

Sujuva ja avoin kasvatuskumppanuus ei ole siis merkityksellisestä ainoastaan vanhempien ja työntekijän, vaan myös lapsen kannalta. Lapsen osallisuuden ja toimintamahdollisuuksien kannalta ratkaisevaa on myös perheen kotoutuminen yhteiskuntaan (Arvonen ym. 2010, 38). Varhaislapsuudessaan lapsi oppii sosiaalisen käyttäytymisen sekä yhteiskunnalliset normit. Näin ollen suotuisa kasvuympäristö tukee paitsi tasapainoista kehitystä, myös yhteiskunnan jäseneksi kasvamista.

2.3 Monikulttuurisuus

Kulttuuri on tiedon, uskomusten ja arvojen muodostama kokonaisuus, jonka perusteella ihmiset muodostavat maailmankuvansa, arvopohjansa sekä identiteettinsä. Monikulttuurisuudella tarkoitetaan erilaisten kulttuurien välisiä suhteita ja vuorovaikutusta sekä niiden vaikutusta valtaväestön kulttuuriin. Toisin sanoen monikulttuurisuus on eri kulttuurien tasarvoista vuorovaikutusta ja rinnakkaineloa. (Ikäläinen, Martiskainen & Törrönen 2003, 9-17; Paavola & Talib 2010, 27.)

Rädyn (2002, 42) mukaan kulttuuri on elämäntapa ja käyttäytymismalli, jonka avulla ihmiset tarkastelevat maailmaa, tekevät havaintoja ja oppivat uutta. Hänen mukaansa kulttuurin tavat, arvot ja normit välittyvät sosialisoinnin myötä, jolloin yksilö liittyy osaksi yhteisöä. Kulttuuri on siis opittua.

Monikulttuurinen yhteiskunta muodostuu valtaväestön rinnalla elävistä eri kulttuurisista ryhmistä. Monikulttuurisuudesta puhuttaessa on syytä ottaa huomioon, ettei monikulttuurisuus välttämättä tarkoita vain maahanmuuttoa (Lepola 2000, 199). Kulttuurista erilaisuutta ilmenee myös muiden kuin maahanmuuttajien keskuudessa, esimerkiksi Suomessa suomenruotsalaiset, romanit tai saamelaiset muodostavat kulttuurisia ryhmittymiä. Monikulttuurisuuteen liittyy läheisesti myös interkulttuurisuus. Tällä tarkoitetaan toisilta oppimisen ja keskinäisen sulautumisen mahdollistavaa kulttuurista toimintaa. (Paavola & Talib 2010, 26.) Monikulttuurisuus ei siis jää pinnalliseksi tai rajoittavaksi tekijäksi, vaan kulttuurinen moninaisuus koetaan rikkautena.

Monikulttuurisuuteen liittyy myös etnisuus, jolla tarkoitetaan yksilön tai ryhmän tapaa jäsentää itseään suhteessa toisiin. Etnisyys voidaan jakaa objektiivisiin tekijöihin, esimerkiksi fyysisiin piirteisiin, kieleen tai uskontoon. Subjektiivisilla ominaisuuksilla taas tarkoitetaan samaistumista ryhmään. (Räty 2002, 44–45.)

Maahanmuuttajaperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa ainakin toinen vanhemmista on ulkomaalaistaustainen (Alitolppa-Niitamo & Söderling, 9). Suomessa yhteiskunnan tehtävänä on tukea maahanmuuttajien kotoutumista uuteen maahan. Kotouttamisprosessin tavoitteena on tukea maahanmuuttajien osallistumista yhteiskuntaelämään sekä auttaa heitä saavuttamaan samat oikeudet kuin valtaväestölläkin. Maahanmuuttajia ja valtaväestön edustajia koskevat myös samat yhteiskunnalliset velvollisuudet riippuen siitä, onko heillä Suomen kansalaisuutta. Kotouttamisen tavoit-

teena on, että ihmisiä ei kohdeltaisi samankaltaisesti toisiinsa nähden vaan huomioiden heidän yksilölliset tarpeensa. (Paavola & Talib 2010, 29.) Tämä ei kuitenkaan poissulje tasavertaisuuden tärkeyttä ja sen korostamista.

Eri kulttuureista puhuttaessa saattaa ilmetä kulttuureihin liittyviä stereotyyppioita. Stereotyyppiä tarkoittaa yleistettyä ja kaavamaisista mielikuvaa, jotka korostavat tai kärjistävät kulttuurille tai yksilöille ominaisia piirteitä. Stereotyyppioiden vaarana on, että ne vääristävät asioiden todellisuutta ja luovat negatiivisia mielikuvia. (Ikäläinen ym. 2003, 17.) Paavola ja Talib (2010, 27–28) korostavat avarakatseisuuden ja stereotyyppioiden kyseenalaistamisen tärkeyttä, sillä kulttuuri on ennen kaikkea muuttuva ominaisuus. Kulttuurin lisäksi yksilöihin vaikuttavat myös muut tekijät, kuten perimä, ympäristö ja kokemukset. Myös Ikäläinen ym. (2003, 18) tarkastelevat kulttuuria muuttavana ominaisuutena. Nyky-yhteiskunnassa muun muassa globalisaatio ja verkostoituminen vaikuttavat kulttuureiden muuttumiseen ja monimuotoisuuteen.

On syytä huomioida myös, että kulttuuritaustasta huolimatta yksilöt eivät välttämättä edusta kulttuurilleen tyypillisiä ilmiöitä. Yksilön elintavat saattavat siis poiketa kulttuurilleen ominaisista tavoista ja normeista. Esimerkiksi uskonnollisissa liikkeissä ihminen voi valita, harjoittaako uskonnollisia rituaaleja tai haluaako ylipäänsä tunnustaa kyseistä uskoa. Samalla tavoin ei voida myöskään yleistää, että tietystä maasta kotoisin olevat ihmiset noudattavat kotimaansa kulttuurille tai uskonnoille tyypillisiä tapoja.

2.3.1 Kulttuurien kohtaaminen

Monikulttuurisissa ympäristöissä toimiminen edellyttää paitsi kykyä asettua toisen asemaan, myös oman kulttuurin tarkastelua ja reflektointia. Monikulttuurisessa työssä tulisi asettua ikään kuin kulttuurien välimaastoon, ja tarkastella myös omia käsityksiä ja arvoja kriittisesti ja kyseenalaistaen, ikään kuin asiakkaan silmin tarkasteltuna. (Järvinen 2006, 150.) Tasa-arvoisuuden kannalta on syytä huomioida, että jokainen yksilö tarkastelee itseään suhdetta muihin ja tekee havaintoja omiin arvoihinsa peilaten.

Monikulttuurisessa työssä tulee ottaa huomioon integraation tärkeys. Lepolan (2000, 205) mukaan tällä tarkoitetaan toisistaan kulttuurisesti poikkeavien ryhmien sulavaa rinnakkaiseloja. Tällöin mahdollistetaan myös ryhmien erillisinä pysyminen kulttuurin ylläpitämiseksi. Integraation näkökulma puolustaa kulttuuristen vähemmistöjen oikeutta vaalia ja ylläpitää omaa kulttuuria valtakulttuurin rinnalla eläen. (Paavola & Talib 2010, 29.) Ikäläinen ym. (2003, 22) täsmentävät, että ihanteellisessa integraatiossa maahanmuuttajat omaksuvat valtaväestön kulttuurin ja pääsevät osallisiksi yhteiskuntaelämään ilman, että heidän täytyisi hylätä oma kulttuurinsa.

Monikulttuurisuus edellyttää yhteisymmärrystä ja sopeutumista. Usein maahanmuuttajien odotetaan assimiloituvan eli sulautuvan valtaväestön kulttuuriin omaksuen sen tavat, asenteet ja käytännöt (Järvinen 2006, 140).

Valtaväestön kuitenkin on tuettava sopeutumista ja integroitumista yhteiskuntaan (Liebkind 2000, 171). Monikulttuurisuutta on usein tarkasteltu suhteessa valtaväestön kulttuuriin. Uuteen kulttuuriin tutustuminen edellyttää myös omien toimintatapojen ja näkemysten kriittistä tarkastelua ja reflektointia. (Bourne 1998, 59.) Oman kulttuurin kriittinen tarkastelu on myös osoitus kyvystä asettua toisen asemaan. Tällöin huomioidaan ne myönteiset ja kielteiset tekijät, joita toisen kulttuurin edustaja havaitsee.

Valta-asetelmia kohdattaessa on syytä pohtia eriarvoisuuden syitä ja sitä, millä perusteella asetelmat ovat muodostuneet. Monikulttuurisuuskeskusteluissa tulisikin huomioida vähemmistöryhmien asema. Esimerkiksi Suomessa on valtaväestön rinnalla myös muita kulttuurisia ryhmiä paitsi maahanmuuttajien, myös saman kansallisuuden sisällä esiintyviä ryhmitymiä, kuten alkuperäiskansa. Vähemmistöryhmiä ja niiden eroavaisuuksien korostamisen sijaan tulisi huomioida niiden rikkaus ja moninaisuus yhteiskunnassa. Tällöin toteutuu myös Paavolan ja Talibin näkemys interkulttuurisuudesta.

Vaikka maahanmuutto ei ole uusi ilmiö, on muutto Suomeen vilkastunut viime vuosikymmenten aikana. Vieraaseen maahan muutto ja uuteen kulttuuriin totuttelu ovat suuria muutoksia, jotka vaativat yksilöltä ennen kaikkea sopeutumiskykyä. (Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005, 10.) Vastavuoroisesti yhteiskunnan tulee tarjota maahanmuuttajille mahdollisuudet uuteen ympäristöön sopeutumiseen sekä tukea tätä prosessia.

Sopeutuminen ja integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan mahdollistuvat, kun ympäristö ja ilmapiiri ovat avointa ja vastaanottavaista. Monikulttuurisissa ympäristöissä tulisi ”me ja muut” -asetelman sijaan kohdata jokainen yksilönä tukemalla osallisuutta uudessa kulttuurissa. Vertaistuellalla on myös voimauttava merkitys sopeutumisessa, ja esimerkiksi muiden maahanmuuttajien kanssa verkostoituminen vahvistaa sosiaalisia suhteita ja luo turvallisuuden tunnetta.

2.3.2 Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa

Monikulttuurisuuden yleistyttyä yhteiskunnassa myös kulttuurisen osaamisen tärkeys varhaiskasvatuksessa korostuu. Kun maahanmuuttajaperheet osallistuvat päiväkotiin ja siten tutustuvat suomalaiseen yhteiskuntaan, tulee päiväkodin edesauttaa heidän sopeutumistaan luomalla matalan kynnyksen ympäristö. Tavoitteena on luoda avoin ja tervetullut ilmapiiri, jossa sekä lapset että vanhemmat kohdataan tasavertaisina. Kasvatuskumppanuussuhteen lisäksi tasavertaisuuden tulee ilmetä myös asiakkaiden välillä. Työntekijän tulee huomioida lapset ja heidän vanhempansa yksilönä ja perheenä, kuitenkin samanarvoisina toisten perheiden rinnalla.

Kuten varhaiskasvatuksessa yleisesti, myös monikulttuurisessa päiväkodissa tulee korostaa tasavertaisuutta, suvaitsevaisuutta sekä ymmärrystä. Paavola ja Talib (2010, 227) kuvaavat Paavolan (2007) näkemystä, joka korostaa lasten tasavertaisuutta etnisestä, kulttuurisesta, sosioekonomis-

ta taustasta, sukupuolesta ja kielestä riippumatta. Lasten lisäksi tasavertaisuus ja kunnioitus ovat tärkeää myös vanhempien kohdalla. Tästä on esi-merkkinä kasvatuskumppanuus.

Tasavertaisuus varhaiskasvatuksessa on työn keskeisimpiä arvoja ja periaatteita. Tasa-arvoinen kohtelu on sekä lasten että vanhempien oikeus. YK:n lasten oikeuksien sopimus puolustaa lasten oikeutta tasavertaiseen kohteluun riippumatta iästä, sukupuolesta, syntyperästä, kielestä, kulttuurista tai uskonnosta (Lapsen oikeuksien julistus 2010; Päivähoidon lakiopas 2010, 188). Syrjäntäkielto ja oikeus tasa-arvoiseen kohteluun ovat mainittuna myös päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelmassa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12). Monikulttuuriset perheet tulisi kohdata tasavertaisina yksilöinä valtaväestön joukossa, ja perheiden erilaisuutta tulisi pitää rikkautena ja moninaisuutena (Paavola ja Talib 2010, 229).

Monikulttuurisessa varhaiskasvatustyössä, kuten muussakin sosiaalipedagogisessa työssä, kunnioitetaan yksilön ainutlaatuisuutta ja kunnioitusta. Perheet on huomioitava yksilöllisinä asiakasryhminä, johon kuuluu erilaisia persoonia omine taustoineen ja tarpeineen. Asiakastyössä työntekijän on tärkeää huomioida kulttuuristen erojen rinnalla myös perheiden väliset eroavaisuudet. Perheen arvot ja elämäntavat eivät välttämättä oman sen oman kulttuurin arvoja.

Eri maista ja kulttuuritaustoista tulevat lapset kohtaavat suuren sosiaalisen muutoksen aloittaessaan päivähoidon. Lapsi toimii kahden kulttuurin välimaastossa, jolloin lapsi omaksuu sekä kotinsa että päiväkodin ja suomalaisen yhteiskunnan arvot ja normit. Roos (2009, 145) käyttää nimitystä kolmas kulttuuri. Tämä tarkoittaa kahden eri kulttuurien vuorovaikutuksessa syntyneitä uusia kulttuuria, jossa lapsi on ottanut vaikutteita eri kulttuureista sekä yhdistänyt nämä itselleen sopivaksi ja toisiaan täydentäviksi.

Kolmannessa kulttuurissa eri kulttuurien vaikutus voi olla valtava. Kolmannen kulttuurin muodostuminen voi kuitenkin olla lapselle avartava kokemus ja taito. Eri kulttuurin välimaastossa toimiessaan lapsi tarkkailee ja havainnoin kahta erilaista ympäristöä. Tämä opettaa avarakatseisuutta ja kehittää sopeutumiskykyä sekä kykyä tarkastella asioita usealta kannalta.

Maahanmuuttajien kanssa työskennellessä voi olla vaikea tietää yksityiskohtaisesti yksilöiden kulttuuritausta. Usein tällaiset asiat vaikuttavat taustalla piilevinä, eli ne eivät välttämättä arkipäiväisissä kohtaamisissa esiinny. Tarkoista yksityiskohdista huolimatta työntekijällä on kuitenkin hyvä olla yleiskäsitys asiakkaan taustasta, mikäli haastavia tilanteita ilmenee. Tämä edesauttaa ongelmien ennaltaehkäisemistä tai niihin varhaista puuttumista.

Perheiden taustoihin perehtymisen ohella on syytä ottaa huomioon kulttuurien väliset ilmiöt ja niihin vaikuttavat tekijät. Esimerkkinä tästä Rätty (2002, 54) kuvaa Hofstedtin (1992) näkemystä kulttuurikompetenssista eli

kulttuurien välisistä eroavaisuuksista, joiden merkitys vaihteli kulttuuri-kohtaisesti. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa valta, yhteisöllisyys ja yksilöllisyys, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä kulttuurin epävarmuuden sietokyky. Kulttuurien väliset eroavaisuudet ilmenevät siis eri tavoin eri yhteyksissä. Monikulttuurisessa kasvatuskumppanuudessa eroavaisuuksia saattavat ilmetä esimerkiksi kasvatustavoissa, asenteissa, temperamentissa tai mentaliteetissa. Nämä voivat olla myös yksilöllisiä ominaisuuksia. Tärkeää on keskustella eriävistä näkemyksistä avoimesti ja rakentavasti.

Maahanmuuttajataustaisilla lapsilla, jotka eivät vielä hallitse suomen kieltä, on mahdollisuus kielenopiskeluun päiväkodissa. Päiväkodissa järjestettävää kielikoulua kutsutaan valmistavaksi koulutukseksi, joka tarjoaa pohjan ja valmiuden uuden kielen oppimiseen. Ekologisen teorian mukaisesti lapsi omaksuu eri kulttuurien lisäksi kieliä ja kommunikointitapoja, jotka ovat sidoksissa kulttuurisiin arvoihin ja normeihin. (Arvonen, Katva ja Nurminen 2010, 20, 30–31.)

Suomalaisessa päiväkodissa kommunikoidaan ja opetetaan suomen kielellä. Koska eri maista tulevilla lapsilla saattaa olla eri äidinkieli, tulee luoda riittävät mahdollisuudet ja puitteet suomen kielen oppimiseen ja harjaanuttamiseen. Oma kulttuuri on kuitenkin vahvasti läsnä myös arjessa, joten päiväkodin työntekijöiden on tärkeää tehdä lapselle selväksi se, millä kielellä puhutaan päiväkodissa tai päiväkodin ulkopuolella. Identiteetin tukemiseksi lapsella tulee olla mahdollisuus myös kulttuuritaustansa vaalimiseen.

Eri ympäristön kommunikointi- ja toimintatapojen yhdistäminen edellyttääkin sekä työntekijöiltä että vanhemmilta tietoista ja tavoitteellista yhteistyötä. Työntekijältä odotetaan avoimuutta, suvaitsevaisuutta sekä kunnioitusta monikulttuuristen perheiden kohtaamisessa. Myös tutustuminen perheen taustoihin ja kulttuuriin auttaa syventämään ymmärrystä sekä mahdollistaa luottamuksen kehittymistä. (Koiranen 2008, 21.)

3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen lisäksi tutkimuksessa kuvataan kasvatuskumppanuutta käsitteleviä aiempia tutkimuksia. Lisäksi esitellään myös monikulttuurista kasvatuskumppanuutta käsittelevää tutkimusta. Näiden tuloksia verrattiin opinnäytetyöstä saatuihin tuloksiin. Yliopiston tutkimuksia käytettiin myös lähdeoteoksina.

Marjatta Kekkonen (2012, 7-8, 25–26) tutkii väitöskirjassaan varhaiskasvatuksen työntekijöiden antamia merkityksiä kasvatuskumppanuudelle, toisin sanoen kasvatuskumppanuuden rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimus on diskursiivinen, eli se perustuu merkityksiä antaviin keskusteluihin. Lähtökohtana näihin ovat työntekijöiden kokemukset vanhempien ja lasten kohtaamisista. Tutkimuksessa kiinnitetään erityisesti huomiota

kielelliseen vuorovaikutukseen sekä erilaisiin tapahtumayhteyksiin ja näiden merkityksiin päiväkodissa.

Tutkimuksen aineisto kerättiin alku- ja vertaishaastatteluissa sekä ryhmäkeskusteluissa. Kohteiksi valittiin erään eteläsuomalaisen kunnan päiväkodit, sillä kyseinen kunta on osallistunut valtakunnalliseen kasvatuskumppanuuden kehittämishankkeeseen. Kohdehenkilöiksi valittiin eri ammattien edustajia. Haastatteluun osallistui kaksi päiväkodin johtajaa, sekä neljä lastentarhanopettajaa. Kohderyhmä valittiin tutkimukseen harkinnanvaraisesti ja teoreettisesti tarkoituksenmukaisesti. (Kekkonen 2012, 92–94.)

Haastattelukysymykset muodostuivat tutkimuskysymysten perusteella. Haastatteluissa käsiteltiin kasvatuskumppanuutta yleisesti, toimijoiden asemaa sekä vuorovaikutusta ja kommunikaatiosuhteita. Tutkimustulosten perusteella dialogia ja vuorovaikutusta esiintyy kasvatuskumppanuudessa koko ajan, mutta niiden sisältö ja tyyli vaihtelee kontekstista riippuen. Työntekijöiden tehtäviksi kasvatuskumppanuudessa nähtiin tiedottaminen, vanhempien opastaminen sekä vastuu yhteistyön sujumisesta. Toisaalta vanhempien ja työntekijöiden vuorovaikutus miellettiin vertais- tai ystävyysuhteeksi, kuitenkin ammatillisuuden ja asiantuntijuuden säilyttäen. (Kekkonen 2012, 65, 100.)

Työntekijöiden rooli korostui vahvasti Kekkonen tutkimuksessa. Vaikka väitöskirjassa tarkastellaan työntekijöitä, vanhempia sekä lapsia, tarkasteltiin näiden asemaa päiväkodissa työntekijän näkökulmasta. Tutkimustulosten perusteella työntekijän ja perheen välinen vuorovaikutus koettiin ristiriitaisena. Vaikka kasvatuskumppanuudessa huomioidaan vanhemmat ja halutaan kuulla heidän näkemyksiään, tulkittiin työntekijöiden asiantuntijaroolin toisinaan ohittavan perheen kokemukset ja näkemykset.

Edellä mainittu näkemys on ristiriidassa tasavertaisuutta korostavan periaatteen kanssa. Koska kasvatuskumppanuus perustuu tasapuoliseen tiedonvaihtoon ja vuorovaikutukseen, on eettisesti väärin asettua toisen yläpuolelle. Kasvatuskumppanuus koettiin kuitenkin yhteistyöprosessina, jossa sekä työntekijät että vanhemmat toimivat aktiivisesti sekä tasavertaiseen vuorovaikutukseen pyrkien. (Kekkonen 2012, 100, 183.)

Suvi Salovaara tutkii kasvatustieteen pro gradu -tutkielmassaan lastentarhanopettajien käsityksiä vanhempien asiantuntijuudesta. Tutkimuksessa syvennytään tarkastelemaan lastentarhanopettajien sekä vanhempien asiantuntijuuksien suhdetta toisiinsa. Tutkielman tavoitteena oli löytää uusia näkökulmia kasvatuskumppanuudelle olennaiseen jaettuun asiantuntijuuteen. (Salovaara 2008.)

Tutkimustehtävän mukaisesti kohderyhmään valittiin päiväkodeissa työskenteleviä lastentarhanopettajia. Otanta koostui 12 työntekijästä. Aineistonhankinnassa hyödynnettiin fenomenografista haastattelua, jossa kysymykset oli luokiteltu teemoihin. Kysymykset käsittelivät varhaiskasvatus-

keskustelua, ammatillisuutta, henkilökunnan ja vanhempien asiantuntijuiden suhdetta sekä vanhempien tiedon merkitystä. (Salovaara 2008.)

Haastateltavien mukaan vanhempien ja työntekijöiden välinen suhde on luonteeltaan tasavertainen, vaikka roolit kasvatuskumppanuudessa ovatkin erilaiset. Tasavertaisuudesta huolimatta asiantuntijuudet koettiin sisällöltään erilaisiksi, ja ne määräytyvät pitkälti roolien mukaan. Vanhempien asiantuntijuus lapsesta nähdään kokonaisvaltaisena, sillä he ovat lastensa ensisijaiset kasvattajat. Erityisesti vanhempien asiantuntijuus korostui päiväkodin ulkopuolisissa asioissa, toisin sanoen tilanteissa, joissa työntekijät eivät ole osallisina. Sen sijaan lastentarhanopettajien asiantuntijuus painottuu paitsi pedagogiseen osaamiseen, myös kasvatuksellisissa asioissa neuvomiseen ja opastamiseen. (Salovaara 2008.)

Tutkimustuloksista tehdyn johtopäätöksen perusteella olennaista kasvatuskumppanuudessa löytää tasapainoinen vuorovaikutus jaetun asiantuntijuuden yhteydessä. Salovaaran (2008) mukaan ei ole tarkoituksenmukaista yrittää pyrkiä yhteneviin rooleihin. Lähtökohdat yhteistyöhön ovat lastentarhanopettajilla ja vanhemmilla erilaiset, ja siten heillä on myös erilaista tietoa lapsesta. Yhteistyön sujuvuuden takaamiseksi kasvattajien tulisi yhdistää asiantuntijuutensa toisiaan täydentäviksi.

Minna Vähäsalo (2011) tutkii ammattikorkeakoulun sosiaalialan opinnäytetyössään maahanmuuttajalasten vanhempien tukemista päivähoitossa. Aihe on samankaltainen kuin tämä opinnäytetyö, mutta tutkimukset on toteutettu eri kohteisiin. Tutkimuksessa pyritään selvittämään päiväkodin työntekijöiden näkemyksiä maahanmuuttajataustaisten vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, millaisin menetelmin tuetaan maahanmuuttajataustaisia vanhempia ja edistetään kasvatuskumppanuutta.

Tutkimusta varten haastateltiin viittä Tampereen kaupungin päiväkodin työntekijää. Kohderyhmä muodostui harkinnanvaraisen otoksen perusteella, minkä kriteerinä oli kokemus maahanmuuttajaperheiden parissa työskentelystä. Tavoitteena oli tutkia, millaisena työntekijät kokevat yhteistyön monikulttuuristen vanhempien, sekä millaisin keinoin vanhempia voidaan tukea. (Vähäsalo 2011.)

Haastatteluissa ilmeni teemoja, joita päiväkodin työntekijät ovat kohdanneet toimiessaan maahanmuuttajataustaisten vanhempien kanssa. Yhteistyö monikulttuuristen vanhempien kanssa koettiin tärkeäksi, ja kielen merkitys ratkaisevaksi sekä yhteistyön mahdollistavaksi. Toisaalta kieli saattoi myös tehdä vuorovaikutuksesta haasteellisen. Esimerkiksi kieli-muuri sekä aiemmin koetut vaikeudet, kuten pakolaisleirit, heijastuivat vanhempien toimintaan ja siten hankaloittivat kommunikoinnin sujuvuutta. (Vähäsalo 2011.)

Opinnäytetyössään Vähäsalo tutki myös maahanmuuttajalasten vanhempien erityisen tuen tarpeita, eli millaisissa tilanteissa vanhempien koettiin tarvitsevan tukea päivähoitossa. Työntekijöiden mukaan vanhemmat tar-

vitsivat tukea muun muassa kasvatuksellisissa asioissa, asiapapereihin liittyvät käytännöissä sekä suomalaisen kulttuurin ja kasvatusasenteiden säilyttämisessä. Edellä mainituissa tilanteissa päiväkotia nähtiin merkittävänä tukijana sekä mahdollistajana suomalaisen yhteiskuntaan integroitumiseen.

Haastatteluissa ilmeni myös tarve kehittää monikulttuurista kasvatuskumppanuutta. Ajan puute koettiin kasvatuskumppanuutta rajoittavaksi tekijäksi. Lisäksi toivottiin työntekijöille ja vanhemmille suunnattua ohjemateriaalia, jossa olisi tietoa suomalaisesta kulttuurista ja monikulttuurisuudesta. Yleisesti ottaen suomalaisen kulttuurin ja suomalaisten tapojen omaksuminen koettiin tärkeäksi kasvatuskumppanuudessa paitsi työntekijöiden, myös ennen kaikkea maahanmuuttajaperheiden kannalta.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön tutkimusprosessia. Aluksi kuvataan tutkimustehtävää sekä tutkimuskysymyksiä, minkä jälkeen esitellään tutkimuksen kohde. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisen tutkimuksena, sillä tavoitteena oli tutkia työntekijöiden omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä. Luvun lopussa käsitellään laadullisen tutkimuksen teoriaa, kuten aineiston hankintaa ja analyysia.

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää päiväkodin henkilökunnan kokemuksia ja näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta ja yhteistyöstä monikulttuuristen perheiden kanssa. Tutkimustehtävään pyritään vastaamaan seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

- Miten monikulttuurisuus ilmenee päiväkodissa?
- Miten kasvatuskumppanuus toteutuu monikulttuuristen perheiden kanssa?
- Miten työntekijän näkökulmasta monikulttuurista kasvatuskumppanuutta voisi kehittää?

Tutkimuskysymykset kohdistuvat siis sekä monikulttuurisuuteen, kasvatuskumppanuuteen että kehittämisideoihin. Tutkimuksessa tarkasteltiin työntekijöiden näkemyksiä monikulttuurisuudesta ja kasvatuskumppanuudesta sekä teoriatasolla että niiden toteutumista käytännössä. Tämä edesauttaa teorian ja käytännön vuoropuhelua. Tutkimuskysymysten pohjalta muodostuivat haastattelukysymykset, jotka ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa.

4.2 Kohderyhmän kuvaus

Opinnäytetyön kohteeksi valittiin tarkoituksenmukaisesti päiväkoti, jonka asiakkaisiin lukeutuu maahanmuuttajaperheitä. Tutkimuskohteen valinnassa päädyin kantahämäläiseen päiväkotiin, jolla on pitkät perinteet monikulttuuristen perheiden parissa toimimisesta. Anonyymiyden vuoksi päiväkodin nimeä tai sijaintia ei opinnäytetyössä mainita.

Ennen tutkimuksen alkua otin yhteyttä kyseiseen päiväkotiin ja kerroin opinnäytetyön tarkoituksesta. Päiväkodin johtajan suostumuksella kyseinen päiväkoti osallistui tutkimukseen. Tutkimuksen tavoitteet käytiin läpi yhdessä johtajan kanssa, minkä jälkeen hän ehdotti valitsemiaan työntekijöitä tutkimuksen kohderyhmään.

Henkilöjako yksilö- ja ryhmähaastatteluita varten muodostui johtajan valintojen perusteella. Perusteluja jaottelulle ei tutkimuksessa ilmennyt. Mahdollisesti jaottelu tehtiin sillä perusteella, että tietyt henkilöt toimivat samassa ryhmässä keskenään tai edustivat samaa ammattia, esimerkiksi yhdeksi pariksi muodostui kaksi lastentarhanopettajaa. Valituille henkilöille esiteltiin tutkimuksen tarkoitus, sekä vapaaehtoisuuden vuoksi kysyttiin myös halukkuutta osallistua haastatteluun. Kaikki ennalta valitut henkilöt suostuivat tutkimukseen.

Haastattelut suoritettiin maaliskuussa 2012. Tutkimuksen Kohderyhmä koostui päiväkodin henkilökunnan viidestä työntekijästä. Haastatteluun osallistui kolme lastentarhanopettajaa, yksi lastenhoitaja sekä yksi erityislastentarhanopettaja. Haastattelut toteutettiin suullisesti kolmella haastattelukerralla, joista jokainen kesti noin 30 minuuttia. Parihaastatteluissa pareina olivat kaksi lastentarhanopettajaa sekä lastenhoitaja ja lastentarhanopettaja yhdessä. Yksilöhaastatteluun osallistui erityislastentarhanopettaja.

Koska laadullisessa tutkimuksessa otos on pieni, rajattiin kohderyhmä vain muutamaan työntekijään. Valinnan perusteena oli työntekijän aiempi, riittävän monipuolinen kokemus monikulttuuristen perheiden kanssa työskentelystä. Lisäksi yksi työntekijä on maahanmuuttaja, minkä katsottiin olevan eduksi monikulttuurisuutta tarkastellessa.

Aineistonkeruun toteutuksessa huomioitiin työntekijöiden toiveet, esimerkiksi tilan ja ajankohdan suhteen. Haastattelupaikaksi valittiin päiväkotiin, sillä paikka ja ympäristö oli kaikille entuudestaan tuttu. Työpäivän lomassa haastattelut oli myös helpointa toteuttaa päiväkodilla. Haastattelut suoritettiin erillisessä suljetussa huoneessa. Näin pyrittiin torjumaan mahdolliset häiriötekijät, kuten melu tai ulkopuoliset henkilöt.

4.3 Aineiston hankinta

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa korostetaan merkityksellisyttä ja erityisyyttä. Tavoitteena on tutkia ihmisten välisiä ja sosiaalisia merkityksiä. Tarkoituksena ei ole löytää yhtä totuutta tai vahvistaa stereotyyppioita vaan tuoda esille tosiasioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 161.) Tutkimus on induktiivista, eli siinä edetään yksittäisestä havainnosta yleiselle tasolle (Uusitalo 1999, 20). Induktiivisuus ilmeni tutkimuksessa haastattelussa, joissa kysyttiin haastateltavilta heidän näkemyksiään sekä kokemuksiaan monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta. Haastattelun tulokset koottiin yhteen analysointia varten, minkä jälkeen yleistettiin tutkimustuloksiin.

Laadullisessa tutkimuksessa kohderyhmä valitaan tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi ym. 1997, 165). Tutkimukseen valitaan harkitusti ja tarkoituksenmukaisesti pieni kohderyhmä. Laadullisessa tutkimuksessa hyödynnetään kohderyhmän valinnassa harkinnanvaraista otantaa. Koska laadullisessa tutkimuksessa otanta on pieni, on tärkeää huomioida henkilöiden valinnassa pyrkimys mahdollisimman kattavaan, luotettavaan ja yleistettävään lopputulokseen. (Eskola & Suoranta 2008, 18, 60.) Myös Tuomi ja Sarajärvi (2004, 76) näkevät kohdehenkilöiden valinnassa tärkeänä tekijänä tietämyksen ja kokemuksen tutkittavasta asiasta. Määrää oleellisempaa onkin kohderyhmän asiantuntijuus ja monipuolisuus.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, sillä pyrkimyksenä on selvittää työntekijöiden omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä. Mikäli tutkimus olisi toteutettu määrällisenä, olisi kohderyhmän tullut olla suurempi, jolloin myös olisi täytynyt hyödyntää mittaavia ja tilastollisia menetelmiä. Tällöin henkilökohtaisten näkemysten tutkiminen ei olisi onnistunut.

Laadullista tutkimusta tehdään luonnollisessa ja todellisessa tilanteessa, ja tiedonhankinnan täytyy olla kokonaisvaltaista. Mittaavien menetelmien sijaan käytetään menetelmiä, joilla saadaan ihmisten henkilökohtaiset näkemykset esiin. Tutkimustuloksia ei siis tilastoida. Tyypillisiä tutkimusmenetelmiä ovat muun muassa yksilö-, ryhmä- ja teemahaastattelu, osallistuva havainnointi ja dokumenttien analyysit. (Hirsjärvi ym. 1997, 165.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa hyödynnetään fenomenografiaa, eli tietyn ilmiön kuvaamista. Yleisimmin fenomenografista tutkimusta käytetään, kun halutaan tutkia ihmisten käsityksiä ja näkemyksiä. Tästä syystä fenomenografinen tutkimus soveltuu hyvin kvalitatiiviseen tutkimukseen, kuten kyseiseen opinnäytetyöhön. Lähtökohtana on, että ihmisillä on erilaisia käsityksiä ja näkemyksiä, joihin vaikuttavat muun muassa ikä, koulustausta tai aiemmat kokemukset. Toisin sanoen maailma on kaikille sama, mutta jokainen tarkastelee sitä omista, toisistaan erilaisista lähtökohdista. (Metsämuuronen 2000, 22.) Jotta tutkimuksesta saadut tulokset olisivat mahdollisimman monipuolisia ja antoisia, haastattelun tulee olla rakentua avoimen ja luontevan dialogiin eli vuoropuheluun (Laine 2001, 36).

Opinnäytetyössä hyödynnetään fenomenografiaa, sillä tehtävänä on selvittää työntekijöiden näkemyksiä yhteistyöstä monikulttuuristen perheiden kanssa päiväkodissa. Haastattelussa tarkastellaan kasvatuskumppanuutta ja monikulttuurisuutta sekä teoriassa että käytännössä. Samalla niitä myös reflektoidaan eli tarkastellaan työntekijöiden omiin kokemuksiin. Aineistonhankinnassa huomioitiin myös dialogisuus, sillä ennalta rajatuista kysymyksistä huolimatta keskustelu eteni esille tulleiden aiheiden pohjalta. Tämä edisti haastattelutilannetta, ja siten tuotti monipuolista ja kattavaa tutkimusaineistoa.

Laadullista tutkimusta tehdessä tutkijalla on toiminnassaan tietynlaista vapautta, jolloin on mahdollisuus joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tutkimus elää koko prosessin ajan, eli siihen vaikuttavat tekijät saattavat muuttua ja vaikuttaa tuloksiin. Tutkimuksen eteneminen ei siis ole niin tarkkaan rajattua kuin määrällisessä tutkimuksessa (Eskola & Suoranta 2008, 20.)

Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti myös opinnäytetyössä tutkimus muuttui tarpeen tullen prosessin aikana. Esimerkiksi tutkimuskysymyksiä tarkennettiin teorioita vastaaviksi. Teoreettisia kysymyksiä myös tarkennettiin tulosten yhteydessä, ja tutkimuksen kannalta epäolennaiset teoriat rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle. Myös haastattelukysymyksiä muokattiin ja täydennettiin ennen aineistonkeruuta.

Laadullista tutkimusta luonnehtii myös hypoteesittomuus. Lähtökohtana on, että tutkijalla ei ole ennako-oletuksia tutkimuksen lopputuloksesta. Sen sijaan tarkoituksena on tuottaa uusia näkökulmia ja ajattelutapoja, kuten luvun alussa todettiin. (Eskola & Suoranta 2008, 20.) Eskolan ja Suorannan teorian mukaisesti opinnäytetyössä ei ollut valmiita ennako-oletuksia tai väittämiä, joihin olisi etsitty vastausta. Sen sijaan tavoitteena oli selvittää kohdehenkilöiden näkemyksiä, jotka pohjautuvat omakohtaisiin kokemuksiin. Haastatteluissa käsiteltiin kasvatuskumppanuutta ja monikulttuurisuutta aluksi yleisellä tasolla, minkä jälkeen näkemyksiä verrattiin työntekijöiden kokemuksiin kasvatuskumppanuudesta maahanmuuttajaperheiden parissa.

Haastattelu on yleinen tutkimuksissa hyödynnetty aineistonkeruumenetelmä. Haastattelu itsessään ei ole kvalitatiivista, sillä sitä hyödynnetään myös kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Laadulliseksi haastattelun tekee, kun kohdejoukko on pieni ja tavoitteena on tuottaa merkityksiä ja näkemyksiä. Kriteereinä ovat, että haastattelu on tutkijan etukäteen suunnittelema sekä haastattelutilanteessa haastattelijan alullepanema ja johdattelema. Parhaimmillaan haastattelu on dialogia, vuorovaikutusta ja ajatusten vaihtoa. (Eskola & Suoranta 2008, 86.)

Koska laadullisessa tutkimuksessa otos on pieni, ja tarkoituksena on saada mahdollisimman monipuolinen käsitys tutkittavasta asiasta, voidaan haastattelu toteuttaa joko yksilö-, ryhmä- tai parihaastatteluna. Perinteinen vaihtoehto tutkimushaastattelulle on yksilöhaastattelu. (Vilka 2007, 101.) Yksilöhaastattelussa haastateltavalla on mahdollisuus ilmaista näkemyk-

sensä omin sanoin, ilman muiden mahdollista ryhmäpainetta muiden ollessa läsnä. Tämän perusteella yksi haastattelu toteutettiin yksilohaastatteluna.

Parihaastattelu on yksi ryhmähaastattelun muoto. Parihaastattelussa mahdollistuu vertaistuki sekä omien näkemysten tarkastelu keskustelun lomassa. Parihaastattelu voi siis tuottaa runsasta keskustelua, mikä takaa tutkimustulosten monipuolisuutta. Mitä enemmän pohdintaa ja keskustelua haastattelussa syntyy, sitä enemmän myös syntyy tietoa ja näkemyksiä. (Eskola & Suoranta 2008, 95.) Parihaastattelut mahdollistavat siis monipuolisen keskustelun ja ajatustenvaihdon, minkä vuoksi tutkimus toteutettiin osittain parihaastatteluina vertailupohjana yksilohaastattelulle. Pareina olivat sekä saman ammatin edustajat että saman tiimin työntekijät. Työntekijät siis pystyivät hyvin samaistumaan toisen asemaan näiden johdosta, mikä vaikutti monipuoliseen keskusteluun.

Tutkimuksessa haastattelut toteutettiin suullisina yksilö- ja parihaastatteluna. Eri haastattelumenetelmät valittiin osittain käytännön syistä, sillä tutkimukseen osallistui pariton määrä työntekijöitä. Toisaalta myös pyrittiin saamaan mahdollisimman monipuolisia tutkimustuloksia, joten aineistonkeruussa huomioitiin erilaiset tutkimusmenetelmät.

Haastattelukysymykset käsittelevät kasvatuskumppanuutta ja monikulttuuristen perheiden kohtaamista työntekijöiden kokemuksiin ja näkemyksiin reflektoiden. Kysymykset eivät ole kuitenkaan tarkkaan rajatut, sillä tarkoituksena on luoda mahdollisimman luonteva ja keskustelelevainen haastattelu. Haastattelu toteutettiin suullisesti, eli keskustelut äänitettiin sanalukoneella. Haastattelujen jälkeen äänitteet kuunneltiin yksityisesti, jotteivät ulkopuoliset henkilöt kuulisi haastatteluja. Analyysia varten haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin puhemuotoisena niillä sanoilla, miten työntekijät haastattelussa ilmaisivat (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Opinnäytetyön haastattelut toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Puolistrukturoidussa haastattelussa aihe ja kysymykset ovat ennalta määritelty, mutta vastausvaihtoehdot ovat avoimia. Haastattelun aiheet on muodostettu teoreettisen viitekehyksen pohjalta, ja kysymykset on muotoiltu etukäteen. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47.) Kysymykset ovat kaikille samat, ja myös niiden järjestys on etukäteen päätetty (Hirsjärvi ym. 1997, 204).

Teemahaastattelu on yksi eniten käytetyistä tutkimushaastattelun muodoista. Se tunnetaan myös nimellä puolistrukturoitu haastattelu. Aiheen teema-alue on tällöin tiedossa, mutta kysymykset ja vastaukset eivät ole tarkassa järjestyksessä. Kysymyksiä ei myöskään ole etukäteen muotoiltu, sillä ne muotoutuvat haastattelussa esiin nousevien aiheiden ja keskustelun pohjalta. (Eskola & Suoranta 2008, 87.)

Haastattelu pohjautuu laajempaan teoreettiseen viitekehykseen, jonka pohjalta laaditaan haastattelukysymykset. Tutkijan päätettävissä on kysymysten asettelu, järjestys sekä haastattelun tyyppi. (Hirsjärvi ym. 1997, 200–

201.) Opinnäytetyössä haastattelujen sujuvuuden tueksi laadittiin etukäteen rajatut kysymykset. Kysymysten taustalla olivat tutkimuskysymykset, jotka muodostettiin teoreettisen viitekehysten perusteella. Ennalta laadituista kysymyksistä huolimatta haastattelun kulku eteni vapaasti.

Vaikka teemahaastattelussa ei perinteisesti kysymyksiä ole etukäteen muotoiltu, toteutettiin haastattelut puolistrukturoituna eli kysymykset etukäteen muotoiltuna. Haastatteluissa vastausvaihtoehdot olivat kuitenkin avoimia, ja haastattelujen kulku määräytyi haastattelun edetessä. Kysymykset muodostuivat tutkimuksen teemoista, jotka käsittelivät kasvatuskumppanuutta, monikulttuurisuutta sekä monikulttuurista kasvatuskumppanuutta.

Kattavan haastatteluaineiston kannalta on tärkeää, että haastateltavilla on kokemusta tutkittavasta asiasta, jolloin tulokset perustuvat kokemuksen kautta muodostuneeseen tietotaitoon ja asiantuntijuuteen (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47). Kattavuus toteutui tutkimuksessa, sillä haastateltavilla on työvuosiensa ja ammattinsa puolesta monipuolista kokemusta monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta. Haastatteluissa käsiteltiin teoreettisten näkemysten lisäksi käytännön kokemuksia työstä monikulttuurisessa päiväkodissa, mistä mainittiin runsaasti esimerkkejä.

Haastattelutilanteessa täytyy huomioida aika ja paikka. Otollinen haastattelupaikka on rauhallinen, jossa mahdolliset häiriötekijät, kuten taustamelu on huomioitu ja pyritty estämään. On myös hyvä sopia haastateltavien kanssa, millaisessa ympäristössä tai millä keinoin haastattelu toteutetaan. Haastattelutilanne voi tuntua henkilöistä tukalalta tai vaivaannuttavalta, joten on hyvä huomioida haastateltavien toiveet haastattelun toteutustavasta. (Eskola & Suoranta 2008, 91.)

Mahdollisuuksien mukaan ennen varsinaista haastattelussa voi toteuttaa esihaastattelun, jossa voidaan testata esimerkiksi haastattelun sujuvaa etenemistä tai nauhurin käyttöä, mikäli haastattelu nauhoitetaan. Haastattelun äänittämisestä on syytä tiedottaa etukäteen kohdehenkilöille. (Eskola & Suoranta 2008, 90.) Kun haastattelujen äänittäminen on ennalta tiedossa, on haastateltavilla mahdollisuus ilmaista suostumuksen tai mahdollisesti varautua vastatessaan tähän.

Haastattelijan vastuulla on pitää keskustelu annetussa teemassa (Vilka 2007, 101–103). On myös tärkeää varmistaa, että haastateltavat omat ymmärtäneet haastattelukysymykset oikein. Varsinkin parihaastatteluissa keskustelun edetessä haastateltaville tulee mieleen uusia näkemyksiä, joita he haluavat tuoda haastattelussa julki. Vaikka monipuolinen keskustelu on sinänsä myönteinen asia, tutkijan tulee tarkkailla, että haastatteluissa vastataan kysyttyihin aiheisiin.

Opinnäytetyössä tämä toteutui melko hyvin. Yksilöhaastatteluissa haastattelu eteni sujuvasti, sillä työntekijä kuvaili näkemyksiään monipuolisesti sekä kertoi konkreettisia esimerkkejä työstään. Vastaukset myös pysyivät annetuissa aiheissa. Parihaastatteluissa ilmeni myös runsaasti erilaisia nä-

kemyksiä, ja keskustelu haastattelutilanteessa oli monipuolista. Sen sijaan keskustelu eteni hyvin herkästi aiheiden ulkopuolelle, jolloin haastattelu täytyi suunnata kysymyksiin kohdistuen. Tästä syystä haastatteluiden aikana täytyi tarkkailla erityisesti haastatteluvastausten asiasisältöä.

Vasta haastatteluja litteroidessa ilmeni molemmissa parihaastatteluissa esiintynyt piirre. Haastattelupareissa toinen henkilöistä puhui paljon, jolloin toinen haastateltavista kuunteli ja myötäili. Tästä syystä haastattelutilanne ei edennyt toivotulla tavalla, sillä haastattelussa pyrittiin saamaan molempien näkemykset tasapuolisesti esille. Tämä olisi voitu välttää esimerkiksi suorittamalla esihaastattelu, jolloin haastattelutilanteesta olisi tuntumaa ennen varsinaista haastattelua. Joka tapauksessa kaikki kohdehenkilöt toivat monipuolisesti näkemyksiään esille. Koen saaneeni haastatteluiden avulla riittävästi ja monipuolisesti tutkimusaineistoa, johon aineistonanalyysissä perehdytään. Seuraavassa kappaleessa käsitellään laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmiä.

4.4 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen analyysissä ilmiöitä tarkastellaan ja tutkitaan kokonaisvaltaisesti. Tuloksia ei siis tilastoida, kuten kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Laadullisessa analyysissä tavoitteena on selkeyttää aineistoa sekä tuoda uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Eskola & Suoranta 2008, 13.) Analyysi voidaan jaotella kahteen vaiheeseen, havaintojen pelkistämiseen sekä johtopäätösten muodostamiseen. Pelkistämisvaiheessa aineistoa tarkastellaan teoreettisesta viitekehystä, jolloin rajataan tutkimuskysymysten kannalta oleelliset teoriat. Tämän jälkeen havaintoja yhdistetään ja tuloksista tehdään johtopäätökset. (Alasuutari 2001, 38–39.)

Laadullisen tutkimuksen analyysi toteutuu osin samanaikaisesti aineiston keruun kanssa. Myös tutkimusaineistolla ja -ongelmalla on vahva yhteys toisiinsa, sillä aineistoa täytyy tutkia tarkoin ja monipuolisesti, jotta tutkimustehtävä ja sitä vastaavat teoriat voidaan sovittaa toisiinsa. Analyysia varten täytyy teoretiedon pohjalta nostaa teemoja, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Näiden kysymysten pohjalta edetään aineiston analyysiin. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 13.)

Analyysi voi olla joko aineistolähtöistä, teorialähtöistä tai teoriasidonnaista. Opinnäytetyössä aineistona on haastattelu, jotka litteroinnin jälkeen analysoidaan ja reflektoidaan teoreettisiin lähteisiin. Näin ollen tutkimuksessa hyödynnetään sisällön analyysin ohella teoriasidonnaista analyysia. Teoriasidonnaisessa analyysin painopisteenä on haastattelu, kysely tai muu vastaava. Analyysi toteutetaan näistä saatujen tulosten perusteella, jolloin tuloksia tarkastellaan teoreettiseen viitekehukseen pohjautuen. (Eskola 2001, 136–137.)

Laadullisessa analyysissä aineisto käy vuoropuhelua tutkimustehtävän ja teorian kanssa (Ruusuvuori ym. 2010, 13). Aikaisempi tutkimus ja teoria-tieto ohjaavat analyysia ja antavat uusia näkökohtia pohdinnoille, vaikka

painopiste tutkimuksessa on aineistolla. Toisin sanoen teoria toimii analyysin apuna.

Teemahaastattelun analyysia tehtäessä aineisto luetaan läpi, minkä jälkeen se jäsennetään teorioiden mukaan teemoittain. Tämän jälkeen poimitaan aineistosta ne vastaukset, jotka vastaavat tutkimuksen teemoihin. Teemoittelun jälkeen aineistosta tehdään tulkintoja ja päätelmiä, joihin liitetään teoreettisia kytkentöjä, pohdintoja, reflektointia tai omia päätelmiä. Analyysin tarkoituksena on tiivistää ja jäsentää aineisto selkeään muotoon. (Eskola 2001, 143–147.) Teemoittelussa tiivistetään ja korostetaan niitä teemoja, joihin tutkimuksessa paneudutaan (Tuomi & Sarajärvi 2004, 95).

Kun aineistoon on perehdytty ja sisältö teemoiteltu, voidaan seuraavaksi laatia täsmentäviä ja rajaavia alakysymyksiä. Tarkoituksena on selkeyttää aineiston rajaamista ja poimia tutkimuksen kannalta oleelliset asiat. Aineiston rajaamisen tulee olla johdonmukaista. Perusteena on, että rajatut aiheet vastaavat tutkimustehtävään ja -kysymyksiin. (Ruusuvuori ym. 2010, 13–15.) Tutkijan on siis osattava perustella, miksi juuri tietyt aiheet on valikoitu tutkimusaineistosta.

Tutkimustuloksissa käsitellään tutkimustehtävien mukaisesti kasvatuskumppanuutta, monikulttuurisuutta sekä monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden kehittämistä. Näitä aiheita käsittelevät vastaukset valikoitiin tutkimusaineistosta, sillä ne vastaavat tutkimuksen teemojen mukaisesti tutkimuskysymyksiin. Tutkimustuloksia analyysia tehdessä aineistoa tarkennettiin aiheita täsmentävillä alaotsikoilla, kuten kommunikointiin kasvatuskumppanuudessa tai monikulttuurisuuden etuihin ja haasteisiin. Lisäksi analyysivaiheessa tutkimuksen kannalta epäolennaiset teoriat ja haastatteluvastaukset rajattiin pois, mikä edesauttaa analyysin luotettavuutta.

Sisällön analyysiä hyödynnetään kvalitatiivisessa tutkimuksessa silloin, kun tutkimusaineistoa analysoidaan tietystä teoreettisesta viitekehystä. Tuomi ja Sarajärvi (2004, 93–97) kiteyttävät Laineen määritelmän sisällön analyysin etenemisestä. Kun aineisto on hankittu, tutkijan tulee määrittää tutkimuksen kannalta oleelliset teemat ja poimia ne aineistosta. Rajaamisen tulee olla mahdollisimman selkeää, jolloin kaikki ylimääräinen jää pois tutkimuksesta. Ydinkohtien esiin nostamisen jälkeen teemat kootaan yhteen ja erotellaan muusta aineistosta, minkä jälkeen ne järjestellään teemoittain. Näihin poimintoihin liitetään teoreettiset kytkennät ja tutkijat omat huomiot ja pohdinnat, jotka kirjataan mahdollisimman tiiviiseen ja selkeään muotoon.

Edellä kuvatun Laineen mallin lisäksi Tuomi ja Sarajärvi (2004, 110–115) kuvaavat Milesin ja Hubermanin (1984) teoriaa sisällön analyysista. Kyseinen menetelmä on kolmivaiheinen prosessi, joka alkaa aineiston pelkistämistä, eli tekstistä etsitään tutkimuksen kannalta olennaiset teemat ja muu ylimääräinen tieto rajataan tutkimuksen ulkopuolelle. Pelkistämistä ja rajaamista ohjaavat tutkimustehtävä ja -kysymykset. Pelkistäminen joko tiivistää aineistoa tai erittelee sen osiin. Pelkistämistä seuraa ryhmittely, jossa aineiston läpi käytyä etsitään aineistosta samankaltaisuuksia tai

eroavaisuuksia kuvaavia kommentteja eri aihealueilta. Samaa asiaa tarkoittavat tekstit ryhmitellään ja tiivistetään. Viimeisenä vaiheena on teoreettisten käsitteiden luominen. Tällöin tutkimuksen kannalta olennaisen ja valikoidun tiedon pohjalta tehdään pohdintoja ja johtopäätöksiä sekä muodostetaan teoreettisia käsitteitä.

Opinnäytetyössä toteutuu Laineen määritelmä sisällön analyysistä. Aineisto rajattiin tutkimustehtävän ja -kysymysten mukaisiin teemoihin. Tutkimustuloksia tarkasteltiin suhteessa teoreettisiin näkökulmiin, ja johtopäätösten lisäksi tuotiin esille myös omia pohdintoja. Lopuksi tulokset tiivistettiin selkeään ja rajattuun muotoon. Tutkimuksen tarkoituksena ei ollut myöskään tuottaa uusia teoreettisia käsitteitä, mitä Miles ja Huberman koroostavat.

4.5 Luotettavuus ja eettisyystarkastelu

Laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tuloksista ja johtopäätöksistä tehdään yleistyksiä. Samoin kuin induktiivisessa päättelyssä, myös yleistämisessä on tavoitteena tehdä yksittäisistä tuloksista yleisiä päätelmiä. Tulokset on myös rajattava niihin näkökantoihin, joihin teoriapohja, tutkimustehtävä sekä tutkimuskysymykset pohjautuvat. (Vilka 2007, 157–158.) Tutkijan on siis huomioitava analyysia tehdessään, että tutkimustulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin (Ruusu vuori ym. 2010, 17.)

Luotettavuutta eli reliabiliteettia voidaan siis pitää tärkeänä osana kvalitatiivista tutkimusta. Tutkimuksen luotettavuudesta on osoituksena puolueettomuus, eli tutkijan henkilökohtaiset asenteet eivät saa vaikuttaa tutkimustuloksiin. Tästä huolimatta tutkijan omat näkemykset vaikuttavat niihin valintoihin, jotka ohjaavat tutkimusprosessia. Jotta tutkimuksen arvo vapaa ja eettinen luonne säilyisi, tulee tekstissä ilmetä perustelut tutkimusprosessiin vaikuttaneille päätöksille. (Vilka 2007, 160.)

Luotettavuutta ei tarkastella ainoastaan tuloksia yleistettäessä, vaan koko tutkimusprosessissa. Merkityksellisiä ovat ne kriteerit, joiden perusteella kyseisen otanta on valittu tutkimukseen. Esimerkiksi opinnäytetyön haastatteluun valituilla työntekijöillä on kokemusta maahanmuuttajien parissa tehtävästä työstä sekä näkemystä työssä tarvittavaan osaamiseen. Tämä mahdollistaa tulosten kattavuuden ja luotettavuuden. Tutkimuksen kohde ryhmä muodostettiin laadullisen tutkimuksen ohjeiden mukaisesti, sillä kohdehenkilöiden valinnassa huomioitiin ne kriteerit, joilla luotettavimmat tulokset saavutetaan.

Tutkimus lähti liikkeelle teoreettisen viitekehyksen tarkastelusta. Teoriat muodostettiin tutkimustehtävän ja tutkimuksen tarkoituksen perusteella, millä pyrittiin takaamaan tutkimuskysymyksiin vastaaminen. Lisäksi teoriassa käsiteltiin myös sosiaalipedagogista näkökulmaa, sillä kyseessä on sosiaalialan opinnäytetyö. Näin ollen tutkimuksen teoreettista taustaa voidaan pitää luotettavana.

Tutkimusprosessissa eettinen näkökulma ja lähestymistapa on otettu huomioon. Tutkimus on perustunut molemminpuoliseen luottamukseen ja vapaaehtoisuuteen, sillä ennen prosessin alkua päiväkodin työntekijöille kerrottiin opinnäytetyön sisällöstä, tarkoituksesta ja tavoitteista. Päiväkodin johtaja oli ennalta valinnut tutkimuksen kriteerit täyttävät henkilöt, joille kerrottiin opinnäytetyöstä sekä kysyttiin halukkuutta osallistua tutkimukseen. Kaikki ennalta valitut henkilöt suostuivat haastateltaviksi. Pyrkimyksenä oli tuoda esille henkilöiden omia kokemuksia ja näkökulmia. Tämä toteutui tutkimuksessa, sillä haastatteluissa käsiteltiin kasvatuskumppanuutta ja monikulttuurisuutta päiväkodissa nimenomaan käytännön kokemuksen kautta.

Haastattelut onnistuivat hyvin, ja aineistoa saatiin monipuolisesti. Jatkossa on kuitenkin syytä pohtia haastattelua toteuttaessa mahdollista esihaastattelua. Kun kohdehenkilöillä ja tutkijalla on etukäteen tuntumaa haastattelutilanteesta, myös tuloksiin vaikuttavat häiriötekijät voidaan havaita ja torjua, esimerkiksi taustahälinä tai haastattelun aiheissa pysyminen. Haastattelukysymyksiä ei myöskään lähetetty etukäteen, jotta saataisiin mahdollisimman aitoa ja spontaania näkemystä aiheesta. Tarkoituksena oli myös välttää tilannetta, että haastateltava jättäisi mainitsematta omasta mielestään epäolennaiset asiat. Haastattelukysymyksiin etukäteen tutustuminen olisi kuitenkin voinut antaa ennakkoon käsityksen tutkittavasta aiheesta, jolloin työntekijät olisivat voineet kertoa kattavammin kasvatuskumppanuudesta monikulttuuristen perheiden parissa.

Tutkimuksessa kunnioitettiin myös salassapitovelvollisuutta. Esimerkiksi päiväkodin nimeä tai sijaintia ei opinnäytetyössä mainita, jotta tuloksia ei voi yhdistää tiettyyn päiväkotiin tai henkilöihin. Haastattelut äänitettiin sanelukoneella, ja tallenteet litteroitiin yksityisesti. Ulkopuoliset eivät siis ole kuulleet haastattelua tai nähneet litteroituja kommentteja. Mahdollisen väärinkäytön estämiseksi tutkimuksen jälkeen haastattelutekstit tullaan tuhoamaan, jotta ne eivät päätyisi väriin käsiin.

5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Seuraavassa luvussa käsitellään haastatteluista kertyneitä tutkimustuloksia. Aineistonkeruun jälkeen tulokset koottiin yhteen ja tiivistettiin analyysia ja tulkintaa varten. Tulokset on jaoteltu tutkimuksen teemojen mukaisesti, eli kasvatuskumppanuuteen, monikulttuurisuuteen sekä monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden kehittämiseen. Lisäksi kasvatuskumppanuus ja monikulttuurisuus on jaoteltu tarkentaviin alaotsikoihin. Jaottelun tarkoituksena on selkeyttää ja jäsentää tutkimusaineistoa.

Tutkimustulosten yhteydessä esiintyy sitaatteja, jotka on poimittu litteroiduista haastatteluista. Vastaukset on merkitty numeerisesti siten, että yhtä työntekijää vastaa tietty numero. Numerointi on tehty sattumanvaraisesti, eli numeroilla ei ole varsinaista sisällöllistä merkitystä. Tasapuolisuuden nimissä nostettiin esille jokaisen haastatteluun osallistuneen työn-

tekijän kommentteja. Perusteena siteerauksille on asiasisältö havainnollisuus, eli ne täsmentävät tutkimustuloksia.

5.1 Kasvatuskumppanuus

Opinnäytetyössä tarkastellaan kasvatuskumppanuutta arjen käytännöissä, kuten vanhempien ja työntekijän suhdetta, dialogin rakentumista sekä lapsen asemaa. Nämä olivat keskeisimpiä teemoja myös haastatteluissa, joiden tuloksia analysoidaan teoreettiseen viitekehykseen sekä aiempiin tutkimuksiin pohjautuen. Seuraavassa kappaleessa käsitellään haastattelussa esiin nousseita näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta yleisellä tasolla, sekä kasvatuskumppanuutta monikulttuuristen perheiden parissa käytännössä.

5.1.1 Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä

Kasvatuskumppanuus nähtiin yksimielisesti tärkeänä osana varhaiskasvatusta varsinaisen kasvatustyön rinnalla. Haastatteluissa korostettiin, että työtä ei tehdä ainoastaan lapsen, vaan myös koko perheen parissa. Lapsi kohdataan omana itsenään mutta huomioidaan myös hänen vanhempansa kasvattajina. Tätä korostavat myös Kaskela ja Kekkonen (2005, 16). Lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että hänelle läheiset aikuiset tukevat häntä ja luovat turvallisen ilmapiirin.

Dialogi, vuorovaikutus ja tiedonkulku pohjaavat tulevalle yhteistyölle. Tämän vuoksi tärkeäksi koettiin edellytysten luominen kasvatuskumppanuuden rakentumiselle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tästä esimerkkinä mainittiin ennen päivähoidon aloitusta pidettävät varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut sekä aloituspalaverit.

Osa työntekijöistä kertoi vieraillessa perheen kotona, jossa keskustelu pidettiin. Vaikka vierailuja oli etukäteen pidetty jännittävinä esimerkiksi kielimuurin takia, kokemukset niistä ovat pääosin myönteisiä. Työntekijöiden vastaanottamista perheiden koteihin kuvattiin vieraanvaraiseksi ja lämminhenkiseksi, ja perheet olivat muun muassa varanneet ruokaa työntekijää varten. Myös keskustelut vanhempien kanssa olivat sujuneet hyvin etukäteen arveluttaneesta kielimuurista huolimatta.

Pelkkä aloituskeskustelu ei yksin takaa kasvatuskumppanuuden sujuvuutta. Kasvatuskumppanuus on dialoginen ja pitkäkestoinen prosessi, joka vaatii onnistuakseen keskinäistä avoimuutta ja aktiivista osallisuutta. Haastatteluissa kasvatuskumppanuutta edistävinä piirteinä mainittiin empaattisuus, rehellisyys ja avoimuus. Tukeakseen perheiden kotoutumista Suomeen sekä helpottaakseen lasten päivähoidon alkua työntekijän tulee toimia kärsivällisesti ja hyväksyvästi. Tastin (2007, 6) näkemyksen mukaisesti perheiden osallistuminen on mahdollista, kun ilmapiiri on hyväksyvä. Monikulttuuriset perheet tulee siis kohdata ennakkoluulottomasti. Etenkin pakolaisperheillä saattaa olla takanaan rankkoja ja traumaattisia

kokemuksia, minkä vuoksi on merkittävää antaa perheelle riittävästi aikaa ja tilaa tutustumiseen. Tämä ilmeni myös tutkimustuloksissa.

Puhumalla, kuuntelemalla. Annetaan se tila ja rauha niinkun päästä sisään. Et niinkun semmonen, ettei niinkun kiirehditäs niitten asioitten kanssa. Ja sitten monesti se on, niinkun semmosta, niinkun semmost rauhotteluakin.

H4

Mun mielest se alkaa ihan sieltä alusta asti. avoin ja semmone helposti lähestyttävä ja puhuu niinku asioista rehellisesti. Ja ottaa niinku semmost luonnollista kontaktia perheeseen, nii se lähtee sieltä. alusta asti oikeestaan niinku luoda sitä semmosta luottamusta. sellasta, semmosta tasavertaisuutta.

H1

Kuten aiemmin todettiin, kasvatuskumppanuuden tavoitteena on lapsen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Koska vanhempien ja työntekijöiden lähtökohdat ja näkemykset ovat erilaiset, on syytä luoda yhteiset linjavedot, joita molemmat kunnioittavat. Tämä on määrätty myös valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 32).

Yhteisten kasvatustavoitteiden asettaminen koettiin tärkeäksi työntekijöiden keskuudessa. Perheiden kotimaan kulttuuri saattaa poiketa suomalaisesta kulttuurista. Kulttuurisen taustan lisäksi myös yksilölliset tekijät voivat olla syynä mahdollisiin kasvuseroihin. Suomalainen päiväkotivoi olla perheelle myös entuudestaan tuntematon, tai perheillä ei ole aiempaa kokemusta päiväkodista ylipäänsä. Tämän vuoksi on sekä vanhempien että työntekijöiden tuotava omat näkemykset esille avoimesti ja suoraan, mutta kunnioittavasti. Näin vältetään mahdollisilta väärinkäsityksiltä ja ristiriitailanteilta.

Jaettu asiantuntijuus on yhteistyön voimavara, joka mahdollistaa toisen näkemyksistä oppimista sekä tarvittaessa myös niiden täydentämistä kasvatustyön vahvistamiseksi. Salovaara (2008) korostaa myös tutkimuksessaan jaetun asiantuntijuuden tärkeyttä. Jaetussa asiantuntijuudessa ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä samoihin tuloksiin, sillä molemmat tarkastelevat tilannetta erilaisista lähtökohdista käsin. Haastatteluissa ilmeni, että työntekijät vastaavat päiväkodin toiminnasta, sekä päiväkodissa havaituista lapseen liittyvistä tekijöistä. Vanhemmat taas tiedottavat työntekijöille sellaisista asioista, mitä työntekijä ei ole havainnut.

Tiedonvaihto on siis merkittävä osa kasvatuskumppanuuden dialogia. Tärkeää on kertoa toiselle osapuolelle sellaista tietoa lapsesta, mitä hän ei ole itse havainnut. Esimerkiksi työntekijän tulee kertoa vanhemmille avoimesti lapsen onnistumisista ja haasteista. Vastavuoroisesti myös vanhemmilta odotetaan kertovan työntekijöille lapsen kasvuun liittyvistä tekijöistä. Haastattelujen perusteella avoin tiedonvaihto on sitä sujuvampaa, mitä

enemmän perheet ovat sisäistäneet päiväkodin toiminnan. Myös luottamussuhteen vahvistuminen on edesauttanut tiedonvaihdon sujuvuutta.

Tulkintani mukaan kasvatuskumppanuus on tavoitteellista yhteistyötä lapsen kasvattamiseksi. Kasvatuskumppanuus ilmenee vanhempien ja työntekijöiden tiedonvaihtona, uteliaisuutena ja yhdessä pohtimisena. Kiinnostus vanhempien näkökulmien kuulemisesta edesauttaa tasavertaisuutta, ja vahvistaa myös vanhempien roolia sekä lapsen kasvattajana että kasvatuskumppanuuden toimijana. Vaikka vuorovaikutus on luonteeltaan hyvin asiapitoista, kuuluu kommunikointiin myös huumoria, kannustamista ja tukemista. Käytännön arjessa vuorovaikutus on tosiasioiden ja tapahtumien tiedottamista lapsesta, mutta myös kuulumisten vaihtoa. Mahdollisten huolien ilmetessä vanhemmilta on hyvä kysyä esimerkiksi, onko kotona havaittu samankaltaisia piirteitä. Näin vanhemmille välittyy viesti, että heidän näkemyksiään arvostetaan.

Yhtenä tiedottamisen keinona haastatteluissa mainittiin myös pedagoginen dokumentointi. Tällä tarkoitetaan lapsen kasvun ja kehityksen havainnointia, joka toteutetaan joko työntekijöiden näkökulmasta tai lasten itsensä tuottamana. Esimerkkinä mainittiin kasvun kansiot, johon talletetaan lapsen omia tuotoksia päiväkodin toimintakauden ajalta, esimerkiksi piirroksia tai lapsen kertomat tarinat. Kokemusten perusteella pedagoginen dokumentointi on onnistunut prosessi, sillä vanhemmat voivat konkreettisesti seurata lapsensa kasvua ja toimintaa päiväkodissa.

5.1.2 Työntekijöiden ja vanhempien roolit

Kuten edellä todettiin, kasvatuskumppanuuden jaettu asiantuntijuus ilmenee käytännössä työntekijän ammatillisena osaamisena sekä vanhempien oman lapsensa tuntemuksena. Työntekijää sitovat kuitenkin tietyt ammatilliset velvollisuudet varhaiskasvatuksessa, kuten kasvatuskumppanuuden edistämisessä. Haastatteluissa otettiin esille vastuu kasvatuskumppanuudesta ja siitä, kenelle se kuuluu. Karila (2005b, 96) korostaa vastuun kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta kuuluvan työntekijöille.

Työntekijät tiedostavat vastuun ja kokivat sen kuuluvan heille, mutta vastuu koettiin myös rasitteena. Perusteena tälle oli ajanpuute. Syy on ymmärrettävä, sillä päiväkodissa on kiireen keskellä haastavaa huomioida myös sellaiset vastuutehtävät, mitkä eivät konkreettisesti lapsen kasvatuksessa ilmene. Toisaalta on syytä pohtia, mistä kiire johtuu ja mikä on asioiden tärkeysjärjestys. Onnistunut priorisointi mahdollistaa kaikkien työtehtävien toteuttamisen.

Käsitykseni mukaan vastuu kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta on työntekijällä, kuten myös Karila toteaa. Näkemys ei kuitenkaan ole yksiselitteinen. Puhuttaessa resurssipulasta ja ajan puutteesta on helppo ymmärtää turhautuminen vastuuseen kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta. Käytännössä on hankalaa löytää toista toimivaa vaihtoehtoa tälle, sillä työntekijät ovat avainasemassa päiväkotiin sopeuttamiseen. Heillä on eräänlainen kotikenttä, sillä he toimivat tutussa ympäristössä tuttujen

ihmisten parissa. Lapsille ja heidän vanhemmilleen jo päivähoidon aloittaminen voi olla suuri muutos, etenkin maahanmuuttajille, jotka kohtaavat myös uuden kulttuurin tavat ja normit. Tästä syystä voi olla haastavaa syytä perheille suurta vastuuta kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta uudessa ympäristössä.

Vaikka vanhempien ja työntekijöiden lähtökohdat ovat erilaiset, tulee kasvatusyhteistyössä välttää eriarvoisuutta ja toisen yläpuolelle asettumista. Avoin ja tasapuolinen dialogi on myös osa työntekijän sosiaalipedagogista osaamista (Mäkinen ym. 2009, 138–140). Rinnalla kulkeminen ja ymmärrys ovat osoitus empaattisuudesta. Rinnalla kulkemisen tärkeys tuli haastattelussa selkeästi esille. Erityisesti työntekijä, joka on itse maahanmuuttajataustainen, koki taustansa olevan etu maahanmuuttajien kohtaamisessa. Työntekijänä toimiessaan hän edustaa ammatillista roolia sekä hallitsee pedagogiset taidot ja päiväkodin käytännöt. Omakohtaisten kokemusten ansiosta hänen on myös helppo asettua perheen asemaan, ja siten ymmärtää perheiden tilannetta.

Työntekijöiden ja vanhempien välisestä kasvatuskumppanuudesta ilmeni monipuolisia näkökantoja. Pohdittiin, mitä kasvattajien välinen tasavertaisuus tarkoittaa ja miten se toteutuu käytännössä. Kaskelan ja Kekkosen (2005, 32–35) mukaan tasavertaisuus ilmenee yhdenvertaisuutena ja toisen asiantuntijuuden kunnioittamisena. Myös Mäkinen ym. (2009, 138–140) korostavat asiakastyön tasavertaisuutta, eli molemmat osapuolet toimivat tiedon antajina ja vastaanottajina. Tässä toteutuu myös sosiaalipedagoginen näkökulma. Enemmistö haastateltavista näki kasvatuskumppanuuden tasavertaisena suhteena, dialogina, jossa sekä vanhemmat että työntekijät ovat asiantuntijoita ja edistävät omalla toiminnallaan lapsen kasvua ja kehitystä.

Vanhempien kuuntelemista, kunnioitusta. Niinku semmosta, et ei asetuta vanhempien yläpuolelle, vaan semmost tasavertaisuutta.

H4

Tasavertaisuus ymmärrettiin siis vanhempien rinnalla kulkemisena ja vastavuoroisena työskentelynä. Avoimen ja välittömän ilmapiirin luomiseksi tarvitaan positiivista asennetta sekä yhteistyöhalukkuutta. Molemmilla osapuolilla on ainutlaatuista ja merkityksellistä tietoa, mikä edesauttaa lapsen määrätietoista kasvatusta. Tämä näkemys korostui myös haastattelussa.

Vanhemmat on kuitenkin niitä lastensa parhaita asiantuntijoita. Et ei tehä sitä virhettä, et ku me ollaan päiväkodin työntekijöitä ja kasvatus, varhaiskasvatuksen ammattilaisia ni me tiedetään kaikesta kaikki. Vaan se, et korostetaan sitä perheen asiantuntijuutta.

H1

Vastavuoroisuus ja luottamus edellyttävät pyrkimystä kuulla ja ymmärtää toisen osapuolen näkemyksiä, sekä osoittaa empatiaa ja yhteistyöhalukkuutta. Tätä puoltaa myös Kekkosen (2012, 42) näkemys, jonka mukaan kasvatuskumppanuus pohjautuu tasavertaisuuteen erilaisista rooleista ja vastuista huolimatta. Kasvatuskumppanuus on jaettua dialogia ja tiedonvaihtoa, jossa molemmat osapuolet toimivat merkittävinä toimijoina. Työntekijöiden tulee ohjata ja tukea perheitä heidän kasvatustyössään huomioiden kuitenkin perheen asiantuntijuuden. Vanhemmilta taas odotetaan aktiivisuutta ja yhteistyökykyä kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa.

Toisaalta työntekijöiden ja vanhempien välistä tasavertaisuutta kyseenalaistettiin. Tasavertaisuuden tärkeydestä korostamisesta huolimatta ilmeni myös eriäviä mielipiteitä. Vanhempien ja työntekijöiden välinen tasavertaisuus koettiin näennäisenä. Myös kasvatuskumppanuus käsitteenä koettiin harhaanjohtavana.

Ei me nyt ihan kumppaneita kuitenkaa olla. Mut ehkä se kuvastaa jotai semmosta niinku rinnalla kulkijaa tai yhdessä kulkijaa. Ja me edustetaan kuitenkin ammattia. Mulle se jotenki niinku, että tässä niinku oltas kavereita. Että se on pikase ristiriita. Mut mä ymmärrän mitä sillä haetaa varmaa sillä sanalla, sitä tasavertaisuutta.

H3

Edellä mainitun lainauksen perusteella työntekijä osoitti kuitenkin ymmärtävänsä kasvatuskumppanuuden ydinajatuksen, tasavertaisuuden ja kunnioituksen kasvatustyössä. Työntekijän näkemys on toisaalta helppo ymmärtää, sillä tarkoituksena ei ole luoda varsinaisia ystävyys-suhteita, vaan toimia kohti yhteistä päämäärää, lapsen hyvinvointia. Näkemys on kuitenkin ristiriidassa kasvatuskumppanuuden teorioiden kanssa, jotka vastustavat työntekijän aseman korostamista.

Vastuun lisäksi myös erilaiset roolit herättivät keskustelua. Jaetun asiantuntijuuden ydinajatuksena on, että työntekijöillä on pedagoginen osaaminen ja vastuu, kun taas vanhemmat ovat lastensa asiantuntijoita. Työn sujuvuuden kannalta on tärkeää, että roolit ovat selvillä ja niitä kunnioitetaan.

Työntekijällä on vastuu kasvatuskumppanuudesta, minkä perusteella työntekijän koulutustausta koettiin tärkeänä. Myös Kekkosen (2012, 100, 183) tutkimuksen perusteella työntekijöiden ammatillinen rooli nähtiin tärkeäksi päiväkodin varhaiskasvatuksessa. Vaikka kasvatuskumppanuudessa asiantuntijuus on jaettua ja ilmenee eri yhteyksissä, työntekijöiden asiantuntijuus korostuu juuri pedagogisessa osaamisessa. Tämä ei kuitenkaan tee vanhempien asiantuntijuutta merkityksettömäksi.

Tutkimuksen otanta oli tietoisesti valittu eri ammattien ja koulutustaustojen perusteella, jotta tutkimuksesta saadut tulokset olisivat mahdollisim-

man monipuolisia. Tutkimustulosten kannalta on myös kiintoisaa pohtia mahdollisia ammattien välisiä näkemyseroja, vaikkei tutkimustehtävä tätä käsittelekään. Ainoana eroavaisuutena näissä ilmeni lastentarhanopettajien aseman tärkeys. Haastatteluissa kuvailtiin, että hyvä lastentarhanopettaja mahdollistaa muun muassa monikulttuurisuuden ja kasvatuskumppanuuden sujuvuuden.

Edellä mainittu näkemys puoltaa työntekijän vastuuta kasvatuskumppanuudesta, sillä lastentarhanopettajan hoitaessaan työn hyvin yhteistyö sujuu. Näkemykseni mukaan monikulttuurisuuden ja kasvatuskumppanuuden tukeminen koskettaa kaikkia tiimin jäseniä. Toki lastentarhanopettajalle kuuluu pedagoginen vastuu, eli vastuu lapsista, toiminnan pedagogisesta sisällöstä sekä tiimistä. Tästä huolimatta monikulttuurisuuden ja kasvatuskumppanuuden tukemista tulee odottaa kaikilta työntekijöiltä, sillä lapset ja vanhemmat kohtaavat kaikkia työntekijöitä, eritoten sitä työntekijää, joka hoitaa lapsen vasutapaamiset. Lastentarhanopettaja on viime kädessä vastuussa tiimistä, mutta kasvatustyö, monikulttuurinen kasvatuskumppanuus mukaan lukien, kuuluu kaikille työntekijöille.

5.1.3 Lapsen asema kasvatuskumppanuudessa

Vaikka kasvatuskumppanuus on kasvattajien, aikuisten, välistä vuorovaikutusta, on toiminnan keskiössä lapsi. Päiväkoti toimii yhteistyössä koko perheen kanssa, jolloin huomioidaan sekä lapset että heidän vanhempansa. Tärkeää on kohdata lapsi yksilönä omine tarpeine ja tuntemuksineen. Päiväkodin varhaiskasvatuksen tulee mahdollistaa lapsen suotuisa kehitys. Kuten Ritmala ym. (2010, 198–199) toteavat, tukee lapsilähtöisyys psykososiaalista kehitystä. Lapsilähtöinen toiminta luo lapselle hyvän olon tunnetta sekä kasvattaa itsetuntoa, kun lapsi tulee kuulluksi. Työntekijät korostavat tätä puolta ennen kaikkea lapsen itsensä kannalta. Innostuneisuus vaikuttaa myös koko perheeseen, sillä kun lapsi voi hyvin, ovat myös vanhemmat tyytyväisiä. Havaitessaan lapsen viihtyvän päiväkodissa myös vanhempien luottamus päiväkotiin vahvistuu.

Aloittaessaan suomalaisen päivähoidon lapset toimivat kahdessa erilaisessa ympäristössä, joissa saattaa vallita erilaiset kulttuurit, tavat ja normit. Tämä saattaa asettaa kasvatustyölle haastetta. Lasten asema koettiin kuitenkin myönteisenä. Työntekijöiden mukaan lapset oppivat ja sopeutuvat nopeasti, ja suhtautuvat avoimin mielin uusiin asioihin ja tilanteisiin.

Tällaiset tapaukset havainnollistavat Roosin (2009, 145) teoriaa kolmanesta kulttuurista, jossa lapsi on ottanut vaikutteita kulttuureista ja yhdistänyt ne itselleen sopivaksi. Myös tutkimukseen osallistuneessa päiväkodissa oman ja suomalaisen kulttuurien yhteensovittaminen on koettu sujuvaksi, mikä ilmenee seuraavassa esimerkissä.

Lapset on tosi, tosi kuitenkin semmosia mukautuvia. He ehkä kokee sit kuitenkin sen, et päiväkodissa on tää oma juttunsa, et täällä puhutaan suomee ja tehään näitä asioita.

H1

Haastateltavat kertoivat lasten sisäistäneen hyvin eron päiväkodin ja kodin välillä. Päiväkodissa lapset puhuvat suomea, kun taas vanhempiensa kanssa he puhuvat omaa äidinkieltään. On kuitenkin ollut tilanteita, joissa lapset ovat puhuneet suomen sijasta omaa äidinkieltään. Usein nämä ovat olleet hetkellisiä tapauksia, esimerkiksi ruokailutilanteessa juoman pyytämisen omalla äidinkielellä.

Usean kielen puhuminen ei ole yksiselitteinen asia. Selkeä rajanveto päiväkodissa ja kotona puhuttujen kielten välille olisi hyvä sen vuoksi, että lapsi oppisi hahmottamaan missä tilanteessa puhutaan milläkin kielellä. Toisaalta äidinkieli on vahva osa identiteettiä, joten oman kielen ja kulttuurin esiintuominen vahvistaa lapsen käsitystä itsestään. Haastattelun perusteella edellä mainittu ruokailutilanne oli mieluinen lapsille vieraan kielen kuulemisen ja puhumisen vuoksi.

Vaikka koen tärkeänä vetää rajan kodissa ja päiväkodissa puhuttujen kielten välille, näen työntekijän toimineen tilanteessa hyvin. Tilanne oli lapsille mieluisaa vaihtelua. Lisäksi se tarjosi myös suomenkielisille lapsille mahdollisuuden oppia uutta kieltä. Kun päiväkodissa puhutaan suomen lisäksi jotain muuta kieltä, on hyvä viestittää lapsille siitä, milloin on kyseessä viihdyttämien ja milloin taas täytyy kommunikoida vakavasti.

Kokemusten perusteella lapset ovat yleisesti ottaen sopeutuneet päiväkotiin helposti. Tämä on ennen kaikkea myönteinen asia, sekä osoitus päiväkodin avoimesta ja turvallisesta ilmapiiristä. On kuitenkin huomioitava se mahdollisuus, että lapsi voi olla pelokas tullessaan uuteen ympäristöön, johon lapsi voi reagoida todella voimakkaasti. Esimerkkinä tällaisista tapauksista mainittiin pakolaisina Suomeen tulleet lapset, jotka ovat traumatisoituneita ja pelokkaita.

Tilanne luo haastetta työntekijöille, sillä lapsi tarvitsee sekä läheisyyttä ja hoivaa että aikaa toipumiseen ja luottamussuhteen rakentumiseen. Kuten perheiden kohtaamisessa päiväkotia aloittaessa, on erityisesti tämäntyyppisissä tilanteissa tärkeää antaa sekä tilaa että olla lapsien saatavilla, kun he apua tarvitsevat. Tilanne ei ole yksinkertainen, mutta mahdollistuu kuulemalla paitsi vanhempia, myös muita työntekijöitä.

5.2 Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuudella tarkoitetaan eri kulttuurien, sekä niille ominaisten tapojen ja perinteiden muodostamaa kokonaisuutta (Paavola & Talib 2010, 26). Usein monikulttuurisuus yhdistetään maahanmuuttajiin, vaikka kulttuurista moninaisuutta ilmenee myös maiden sisäisesti, esimerkiksi eri väestöryhminä. Tutkimuksessa puhutaan kuitenkin sekä monikulttuurisista perheistä että maahanmuuttajaperheistä. Tutkimukseen osallistunutta päiväkotia voi luonnehtia monikulttuuriseksi, sillä asiakkaina on maahanmuuttajataustaisia perheitä. Muita kulttuurisia vähemmistöryhmiä, esimerkiksi suomenruotsalaisia tai saamelaisia, ei kuitenkaan päiväkodissa

ollut. Tämän johdosta monikulttuurisilla perheillä tarkoitetaan opinnäytetyössä maahanmuuttajaperheitä.

5.2.1 Monikulttuurisuus osana varhaiskasvatusta

Mitä yleisempää ja näkyvämpää monikulttuurisuus on yhteiskunnassa, sitä tärkeämpää on myös sen huomioiminen varhaiskasvatuksessa. Tietämys eri kulttuureista on lisääntynyt, mikä on avartanut ihmisten näkemyksiä. Työntekijät mieltävät monikulttuurisuuden tavallisena, mutta rikastavana osana varhaiskasvatusta. Monikulttuurisuudesta on tullut niin arkipäiväinen ja tavallinen ilmiö, ettei sitä eritellä päiväkodin ulkopuoliseksi tekijäksi, kuten seuraavassa lainauksessa ilmenee.

Kyl mä ainaki luulen, et se on jo niin vanha juttu. Taikka sillä tavalla, et se on ihan arkipäivää.

H3

Haastateltavat kuvaavat monikulttuurisuutta ennen kaikkea positiivisena tekijänä, joka luo suvaitsevaisuutta sekä erilaisuuden hyväksymistä. Kulttuurinen moninaisuus nähdään ennen kaikkea lasten kannalta. Monipuolinen ja suvaitseva ympäristö edistää lapsen sosiaalista kehitystä sekä vuorovaikutustaitojen harjaantumista. Hyväksymisen ja suvaitsevaisuuden tulee lähteä myös työntekijöistä itsestään. YK:n lapsen oikeuksien julistus (2010) puolustaa lasten yhdenvertaista kohtelua. Tällöin toteutuu päiväkodin varhaiskasvatustyön eettinen ulottuvuus. Monikulttuuristen perheiden asema yhteiskunnassa, kuten päiväkodissa, tulee kasvamaan tulevaisuudessa, minkä työntekijät kokevat myönteisenä.

Ja musta olis, jos mä saisin valita, nii niinku, et jos mul ois ihanpäiväkoteja. Nii ihan varmasti valitsisin päiväkodin, mis o monikulttuurisia.

H3

Edellä mainittu näkemys tuo esille monikulttuurisen ihanteellisuuden varhaiskasvatuksessa. Monikulttuurisuus nähdään toisaalta tavanomaisena, mutta myös monimuotoisena arkea rikastuttavana tekijänä. Kun lapset pienestä asti ovat tekemisissä eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten parissa, mahdollistuu kulttuurien välinen suvaitsevaisuus ja avarakatseisuus.

Haastatteluissa mainittiin, että päiväkodilla on monikulttuurisuudesta kokemusta paitsi perheiden, myös maahanmuuttajataustaisten työharjoittelijoiden myötä. Kokemusten perusteella tämä on positiivinen viesti vanhemmille ja lapsille, sillä päiväkotitoiminta ottaa avoimesti vastaan paitsi lapset ja vanhemmat, myös opiskelijat. Tästä muodostuu käsitys, jonka mukaan päiväkotitoiminta on valmis omalla toiminnallaan edistämään maahanmuuttajien kotoutumista uuteen kotimaahan sekä yhteiskuntaelämään osallistumista.

5.2.2 Monikulttuurisuus päiväkodin arjessa

Kuten aiemmin todettiin, monikulttuurisuus on merkittävä osa päiväkodin arkea. Kyseisellä päiväkodilla on kokemusta monikulttuuristen perheiden, eli tässä tapauksessa maahanmuuttajaperheiden parissa toimimisesta. Suurin osa päiväkodin maahanmuuttajalapsista on kotoisin Itä-Euroopan, Aasian tai Lähi-idän maista. Tyypillisimmin monikulttuurisuus päiväkodissa ilmenee arjen perustoiminnoissa. Ennen päiväkodin aloitusta perheiltä tiedustellaankin mahdollisia käytäntöjä ja tottumuksia, joita pyritään kunnioittamaan. Tämä tukee monikulttuurisen työn integraationäkökulmaa, sillä perheet saavat mahdollisuuden ylläpitää omaa kulttuuriaan tutustuessaan ja sopeutuessaan uuteen kotimaahan ja sen kulttuuriin (Paavola & Talib 2010, 29).

Tavallisimmin kulttuurierot ilmenevät ruokailutottumuksissa, jotka pohjautuvat uskontoihin, esimerkiksi muslimien ruokasäännökset. Lisäksi kysytään suostumusta lapsen osallistumiseen uskonnollisten juhlapyhien viettoon päiväkodin järjestämissä tilaisuuksissa. Mikäli perhe tunnustaa toista uskontoa tai kieltäytyy uskonnollisesta kasvatuksesta, järjestetään lapselle muuta toimintaa tilaisuuksien ajaksi. Kokemusten perusteella suurin osa perheistä kuitenkin sallii kristillisen kasvatuksen, vaikeivät itse kuuluisi kirkkoon. Syynä tähän on mahdollisesti perheiden halu integroitua yhteiskuntaan, sekä tutustua suomalaisiin tapoihin ja tottumuksiin.

Mutta sitte taas niinku on myös maahanmuuttajaperheet, niin et he oppis niinkun tavallaan sitte ymmärtää meidän kulttuuria, meidän tapaa tehdä töitä ja toimia.

H4

Vaikka monikulttuurisuus koetaan arkea rikastuttavana tekijänä, ei sitä päiväkodeissa erikseen korosteta. Tämä on tasavertaisuuden kannalta hyvä asia, sillä taustojen liiallinen huomiointi saattaisi tuntua lapsesta kiusalliselta. Tämä ei kuitenkaan poissulje sitä, ettei päiväkodissa esiintyvää monikulttuurisuutta voisi myönteisessä valossa ottaa esille. Haastatteluissa tuotiin esille, että monikulttuurisuutta pidetään arvossa ja sitä haluttaisiin yleisellä tasolla vaalia, mutta ajanpuute on suurin este. Esimerkkinä mainittiin muun muassa halu järjestää monikulttuurisia perheiltoja.

Kasvatuskumppanuuden tavoitteiden mukaisesti toiminnan painopisteenä on lapsen hyvinvointi. Näin ollen työntekijöiden ja vanhempien keskustelut kulmineituvat lapsen kehitykseen sekä tämän iloihin ja suruihin, tai yleisesti päiväkodin arkeen. Kuten edellä todettiin, dialogin vahvistamiseksi tarvitaan ymmärrystä ja empatiaa. Kielimuuri koettiin yleisimmäksi vuorovaikutusta rajoittavaksi tekijäksi. Kieli on välttämätön viestinnän ja tiedonvaihdon välttämätön väline, ja yhteisen kielen puuttuminen nähtiin kasvatuskumppanuutta haastavaksi. Vaikka yhteistä kieltä työntekijöiden ja perheen välillä ei olisikaan, tulee silti ottaa huomioon hyväksyvä ja ymmärtävä asenne. Kommunikoinnissa on tärkeää myös nonverbaali eli sanaton viestintä. Toisin sanoen myös eleillä tai ilmeillä voi viestiä esimerkiksi tunnetiloista.

Vaikka monikulttuuriseen kasvatuskumppanuuteen liitetään paljon myönteisiä ominaisuuksia, kielimuurin lisäksi vuorovaikutukseen vaikuttavat perheiden traumaattiset kokemukset ja taustat, esimerkiksi pakolaisuus. Samankaltaisia piirteitä kuvataan myös Vähäsälön (2011) tutkimuksessa. Vanhempien kidutuskokemukset vaikuttavat lapsiin, mikä ilmenee haastavana käytöksenä. Traumaattisista kokemuksista mainittiin esimerkkejä, joissa lapsi on ollut itse näkemässä, kun vanhempia on kidutettu. Tämä vaikuttaa vahvasti henkisen tasapainon järkkymiseen. Tällaisissa tilanteissa päiväkotia ei voi tarjota riittävästi apua, jolloin täytyy turvautua eri yhteistyötahojen apuun. Esimerkkeinä mainittiin sosiaalityöntekijät tai lastensuojelun perhetyö.

Myös erilaiset kasvatustavat asettavat kasvatuskumppanuudelle haastetta. Esimerkiksi perheiden vuorokausirytmit saattoivat vaihdella paljon, jolloin lapset tuotiin päivähöitoon todella myöhään. Kokemukset ovat osoittaneet työntekijöille, että mikäli ilmenee väärinkäsityksiä tai eriäviä näkemyksiä, tulee asia ottaa puheeksi mahdollisimman pian sen sijaan, että jäisi ihmettelemään ja tekisi omia johtopäätöksiä. Tärkeää on ottaa asiat puheeksi suoraan mutta avoimesti ja kunnioittavasti. Tätä korostaa myös sosiaalipedagoginen näkemys asiakastyön dialogista (Tast 2009, 29).

Haastatteluissa ilmeni kuitenkin tyytyväisyys vanhempien aktiivisuutta ja asennoitumista kohtaan. Vanhemmilla on halua ja motivaatiota oppia puhumaan suomea, missä tarvitaan toisinaan myös työntekijän rohkaisua. Työntekijöiden kommentteista ilmeni ajatus, että olennaista ei ole niinkään keskustelun asiasisältö vaan rohkaiseva asenne.

Meidän tehtävä on myös niinku rohkaista, että ei haittaa jos sanot väärin, kun vaan puhut ja puhut, ja selittää, et ei se muuten sitä kieltä opi. Ja sit huomaa senki, vanhemmista huomaa, et kun sä annat sen semmosen, että ”puhu vaan”, et ”kyl mä ymmärrän”. Kyllä ne lähtee niinku ihan niinku tu-lee, et päivittäi rupee niinku enemmän ja enemmän.

H2

Keskustelun avauksena voi myös olla jokin arkipäiväinen asia, johon molempien on helppo yhtyä. Kannustaminen on merkittävä ele, joka osoittaa hyväksymistä ja yhteistyöhalukkuutta. Kannustaminen sisältää myös ajatuksen sosiokulttuurisesta innostamisesta, kun työntekijä pyrkii osallistamaan asiakasta mukaan toimintaan (Hämäläinen & Kurki 1997, 203). Sosiokulttuurista innostamista tarvitaan myös paitsi monikulttuuristen perheiden, myös kaikkien perheiden parissa.

Työntekijöiden kokemusten mukaan maahanmuuttajien osallistaminen mukaan toimintaan on sujunut hyvin. Esimerkkinä mainittiin päiväkodin järjestämät vanhempainillat ja yhteiset tapahtumat. Haastatteluissa kerrottiin maahanmuuttajaperheiden osallistuvat päiväkodin tapahtumiin aktiivisemmin suomalaisperheisiin verrattuna. Vanhempien kerrottiin myös olevan kiitollisia päiväkotia ja päiväkodin työtä kohtaan. Vanhemmat saatta-

vat usein lastaan hakiessaan kiittää työntekijöitä siitä, että heidän lapsistaan on pidetty huolta.

5.3 Monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden kehittäminen

Kuten varhaiskasvatusta ja kasvatustyötä yleensä, myös monikulttuurista kasvatuskumppanuutta on tärkeää kehittää sekä ylläpitää ammatillista osaamista. Kehittämisen tulee tapahtua yhteisöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla, kuten toimintaympäristössä, työn ohjauksessa sekä toiminnan suunnittelussa. Yksilötasolla kehittäminen lähtee työntekijöistä itsestään. Työntekijät kohtaavat arjen toiminnassa ilmeneviä etuja ja haasteita, jolloin heillä on konkreettista ja omakohtaista tietoa ja näkemystä asioista. Tämä edesauttaa asioiden työstämistä, epäkohtiin puuttumista sekä niiden ratkaisemista.

Haastateltavien mukaan varhaiskasvatuksessa monikulttuurisen työn osaamiseen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Monikulttuurisuuden yleistyminen yhteiskunnassa näkyy myös päiväkodin arjessa, kun maahanmuuttajataustaiset lapset aloittavat päivähoidon. Tästä syystä pidettiin tärkeänä ylläpitää ja kehittää varhaiskasvatuksen monikulttuurista osaamista.

Mitä enemmän heitä tulee, nii must tuntuu, et kumminki varhaiskasvatuski rupee sitte muuttumaan. ruvetaan niinku miettimää just niitä ryhmien toimivuutta sitte.

H5

Vaikka tutkimuksen kohteena olevalla päiväkodilla on pitkät perinteet maahanmuuttajatyöstä, kaipaavat työntekijät siitä huolimatta täydennyskoulutusta ammatillisen osaamisensa kehittämiseksi. Täydennyskoulutus monikulttuuriseen työhön nähtiin tarpeelliseksi kaikissa päiväkodeissa, ei vain kyseisen päiväkodin kohdalla.

Mut ehkä sit sellasilla alueilla, missä maahanmuuttajia ei nii paljo oo, nii tavallaa varmaa tarvittaski vähä enemmä sitä sellasta koulutusta, ja siis sellasta niinku vähä tutustumista siihe monikulttuuriseen työhön.

H1

Monikulttuuristen perheiden osallistuminen toimintaan ja osallisuuden edistäminen koettiin tärkeäksi. Vaikka vanhempainillat ovat merkittävä ja perinteinen osa päiväkodin toimintaa, toivoivat työntekijät silti järjestettävän maahanmuuttajaperheille suunnatun vanhempain- tai perheillan. Tapahtuma sisältäisi ohjelmaa sekä yhteistä tekemistä, joihin perheet voivat osallistua. Näin perheet voisivat tavata ja tutustua toisiinsa. Yhteinen toiminta mahdollistaa paitsi päiväkotiin tutustumisen, myös sosiaalisten verkostojen luomisen. Vanhemmat voivat saada toisiltaan vertaistukea, ja näin jakaa kokemuksiaan uuteen maahan ja kulttuuriin sopeutuessaan.

Ideoidessaan perheiltaa työntekijät pohtivat myös toteuttamista rajoittavia tekijöitä. Haasteiksi nähtiin muun muassa ajan puute. Vaikka halua ja ide-

oita toteuttamiseen olisi, ei päivittäisen toiminnan ohella ole riittävästi aikaa suunnitteluun ja toteutukseen. Työntekijät huomioivat myös tulkkien tarpeellisuuden. Tapahtumaan tarvittaisiin yhtä monta tulkkiä, kuin eri kielisiä puhuvia perheitä saapuu paikalle. Tässä haasteeksi ei ole nähty tulkkien paikalle kutsuminen sinänsä, vaan tulkkipalkat.

Kustannuskysymys on hyvin ymmärrettävä, sillä monipuolisen ja virikkeellisen tapahtuman järjestämiseksi vaaditaan aikaa, järjestelyjä sekä mahdollisia hankintoja tilaisuutta varten. Ajanpuute aiheuttaa myös sen, että tapahtumaa joudutaan suunnittelemaan ja toteuttamaan myös normaalin työajan ulkopuolella. Tapahtumien tarve ja hyöty on kuitenkin merkittävä. Vaikka maahanmuuttajalapsen sekä heidän vanhempansa ovat aktiivisesti osallistuneet päiväkodin toimintaan, tulee tätä myös tukea ja ylläpitää. Näin vahvistetaan myös perheiden sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

6 POHDINTA

Kasvatuskumppanuuden ihanteena on toimiva ja kunnioittava yhteistyö vanhempien välillä. Asiantuntijuuden jakautuminen vanhempien ja työntekijöiden välillä on parhaimmillaan yhteistyön rakentamista, yhteisymmärrystä sekä toisilta oppimista. Erilaisten osaamisten ja tietämysten tulisi olla yhteistyötä vahvistavia, ei eriyttäviä tekijöitä. Vaikka kasvatuskumppanuussuhteen merkityksestä ilmeni eriaikaisia näkemyksiä, yhdisti työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuuden tärkeys päiväkodin työssä. Työn tavoitteiksi nähtiin pyrkimys avoimuuteen, vanhempien kuulemiseen sekä osallistaminen aktiiviseen kasvattamiseen. Tämä osoittaa kasvatuskumppanuuden toteutumista päiväkodissa.

Sekä teoreettisissa näkökulmissa että tutkimustuloksissa monikulttuurisuus nähtiin toisaalta tavanomaisena ja arkipäiväisenä, mutta samalla myös rikastuttavana ja moninaisuutta lisäävänä tekijänä. Aluksi näiden asioiden toisiinsa rinnastaminen tuntui ristiriitaiselta, mutta loppujen lopuksi asetelma on hyvin luonnollinen. Monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa toteutuu myös sosiaalipedagoginen näkökulma, sillä siinä pyritään asiakkaan yksilölliseen kohtaamiseen yhteisö huomioon ottaen. (Kurki 2001, 127, 132.) Päiväkodissa, kuten muussa sosiaalialan työssä, tärkeää on kohdata ihminen ihmisenä. Tämä tulisi huomioida kaikkien perheiden kohdalla, oli kyse maahanmuuttajasta tai valtaväestön edustajasta. Jokainen on oma ainutlaatuinen yksilö omine taustoineen ja ominaisuuksineen.

Monikulttuurisessa kasvatuskumppanuudessa myönteinen ja suvaitsevä asenne toiminnassa ja dialogissa on tärkeää. Kun itsellä on hyvä mieli, se heijastuu myös muihin. Asiakastyössä tärkeää on ottaa ennakkoluulottomasti vastaan sekä osoittaa yhteistyöhalukkuutta. Työntekijöiden tulee suhtautua avoimesti lapsiin sekä vanhempiin ja kohdata heidät osana päiväkotia ja suomalaista yhteiskuntaa. Myös vanhemmilta odotetaan aktiivista toimintaa sekä kykyä ottaa huomioon työntekijöiden näkemykset, esimerkiksi lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa.

Kasvatuskumppanuuden ohella monikulttuurisuus koettiin tärkeäksi päiväkodin varhaiskasvatuksessa. Monikulttuuriset perheet tulee kohdata avoimesti ja suvaitsevaisesti. Mahdollisten ristiriitojen ilmetessä työntekijät kokevat tärkeänä ottaa asian esille suoraan, mutta kunnioittavasti silloin, kun tilanne on ajankohtainen. Tämä puoltaa päiväkodin sosiaalipedagogista puolta. Pyrkimyksenä on tukea yksilön voimaantumista huomioimalla sekä voimavarat että mahdolliset haasteet, mihin puututaan huolenpuheeksioton avulla.

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää päiväkodin henkilökunnan kokemuksia ja näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta monikulttuuristen perheiden parissa. Tutkimustehtävään pyrittiin vastaamaan aihetta käsittelevillä tutkimuskysymyksillä. Opinnäytetyössä tämä toteutui hyvin, sillä sekä teoreettisia näkökulmia että tutkimustuloksia tarkasteltiin opinnäytetyön aiheeseen verraten. Näin ollen tutkimustehtävään ja -kysymyksiin saatiin vastaukset.

Tutkimuksen tarkoituksena ei ollut tuottaa uusia teoreettisia näkökulmia, vaan kuvailla tosiasioita, tässä tapauksessa työntekijöiden käytännön kokemuksia monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta. Tutkimus toteutui siis laadullisen tutkimuksen kriteerien mukaisesti. Vaikka tutkimus ei varsinaista uutta teoriaa tuottanutkaan eikä tutkimusta varten asetettu hypoteeseja, työntekijöiden näkemys monikulttuurisuuden tärkeydestä oli myönteistä. Tämä osoittaa suvaitsevaisuutta sekä avoimuutta kulttuurien kohtaamiseen.

Tutkimuksen ydinajatuksiksi muodostuikin monikulttuurisuuden myönteinen asema ja merkitys. Vaikka monikulttuurisuus on yleistynyt ja asenteet ovat muuttuneet suvaitsevaisemmiksi, tarvitaan vielä työtä ja yhteiskunnallisia muutoksia suvaitsevaisuuden edistämiseksi. Tässä korostuvat myös sosiaalialan työ sekä sosionomien ammatillinen osaaminen. Vaikka monikulttuurinen kasvatuskumppanuus toteutuu nimensä mukaisesti päiväkodissa, tulee monikulttuuristen perheiden asema sekä monikulttuurisuuden tärkeys ottaa huomioon myös kaikilla sosiaalialan työympäristöissä.

Haastattelut olivat monipuolisia, ja tutkimustulosten ohella niissä ilmeni työkokemusten vaihtelevuus. Työkokemukset päiväkodissa vaihteli muutamasta vuodesta kymmeneen vuosiin, joten hajonta oli suuri. Laaja hajonta myös tukee tuloksen luotettavuutta. Tutkimuksen otantaan valikoitiin henkilöitä, joilla on sekä uusia näkemyksiä että työuran myötä kertynyttä tietotaitoa.

Vaikka kaikki haastattelut olivat onnistuneita ja antoisia, jälkikäteen haastattelumenetelmiä tarkastellessa koen yksilöhaastattelun sujuneen parhaiten. Kun haastatteluun osallistui yksi henkilö, vastausten aihe ei ajautunut haastattelun ulkopuolelle, mikä tuki haastattelukysymyksiin vastaamista. Tästä huolimatta parihaastattelu olisi voinut tuottaa enemmän keskustelua, mikä toteutui parihaastatteluissa.

Parihaastatteluissa keskustelua syntyi runsaasti, mutta saattoi helposti ajautua kysymysten aiheiden ulkopuolelle toisin kuin yksilöhaastatteluisissa. Tässä korostuu tutkijan rooli haastattelun tarkkailijana ja sujuvuuden toteuttajana. Haastattelut kestivät noin puoli tuntia. Koska haastattelut järjestettiin työpäivän aikana, jouduttiin myös asettamaan aikarajat. Tämä näkyi erityisesti parihaastatteluissa, joissa näkemyksiä tuotiin runsaasti esille. Jatkossa haastattelua toteuttaessa tulee siis ottaa huomioon otollisen haastattelupaikan lisäksi myös riittävä aika. Kun haastateltavilla on riittävästi aikaa kertoa näkemyksiään, vahvistuu myös tutkimustulosten luotettavuus.

Tutkimustulosten johtopäätösten yhteydessä pohdittiin myös sitä, olisiko vastuu kasvatuskumppanuudesta liian suuri taakka perheille. Toisaalta olisi kiinnostavaa pohtia jaetun asiantuntijuuden rinnalla jaettua vastuuta. Voisiko vastuunjako työntekijöiden ja vanhempien välillä toteutua käytännössä? Mikäli asetelma onnistuisi, missä määrin vastuuta olisi mahdollista jakaa siten, että roolit säilyisivät ennallaan? Vastuunjako työntekijöiden ja vanhempien välillä olisi mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe.

Opinnäytetyössä tutkittiin kasvatuskumppanuutta, joka perustuu jaettuun asiantuntijuuteen kahden osapuolen välille. Tämän vuoksi kasvatuskumppanuutta tarkasteltiin tutkimuksessa eri näkökulmista käsin. Koska tavoitteena oli kuulla nimenomaan työntekijöiden kokemuksia, muodostui kohderyhmä työntekijöistä. Varsinkin jatkotutkimuksia ajatellen olisi mielenkiintoista tietää, mihin tuloksiin päästäisiin tutkimalla esimerkiksi maahanmuuttajavanhempien näkemyksiä monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta.

Pohdittaessa monikulttuurisuuden kasvatuskumppanuuden kehittämistä pohdittiin nimenomaan maahanmuuttajaperheille suunnattua toimintaa. Aiemmat kokemukset perheilloista ovat osoittautuneet myönteisiksi, joten tapahtumille olisi kysyntää. Ajan ja resurssien puute koettiin suurimpana haasteena. Myös tulkkien tarve otettiin huomioon, mihin tarvittaisiin myös lisää resursseja. Esille nostetut haasteet ovat hyvin selkeät, sillä resurssit määräytyvät kunnan talouden mukaan.

Sosiaalinen viriketoiminta olisi kuitenkin tärkeää asukkaiden hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi maahanmuuttajaperheet saisivat mahdollisuuden kohdata toisiaan, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä. Tästä syystä olisi hyvä pohtia, millä keinoin resursseja voitaisiin lisätä. Sosionomin näkökulmasta kiinnostavaa olisi myös perehtyä itse tapahtumaan ja siihen, mitä kaikkea maahanmuuttajien perheillan toteuttamiseen tarvitaan.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen ja avartava prosessi. Sosionomiopinnoissa pääaineenani on sosiaalipedagoginen kasvatus, joten tulevaisuudessa haluan työskennellä lastentarhanopettajana. Lisäksi monikulttuurinen työ erityisesti maahanmuuttajien parissa tuntuu kiinnostavalta. Opinnäytetyön aihe, monikulttuurinen kasvatuskumppanuus, mahdollisti näiden aiheiden yhdistämisen. Taustalla ollut teo-

riapohja muuttui konkreettiseksi työntekijöiden kuulemisen ansiosta, sillä omakohtaisten kokemusten kuuleminen tarjosi mahdollisuuden soveltaa tietoa käytäntöön ajatuksen tasolla.

Opinnäytetyöprosessi oli mielestäni onnistunut, vaikka aikataulu muuttui alkuperäisistä suunnitelmista poiketen. Tein opinnäytetyön yksin, mikä antoi kokonaisvaltaisen käsityksen monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta sekä laadullisesta tutkimuksesta. Toisaalta opinnäytetyön tekeminen ryhmässä tai parin kanssa olisi mahdollistanut ajatusten ja näkemysten vertailun, mikä tukenut näkemysten ja pohdintojen moninaisuutta. Kokonaisuudessaan koen käsitelleeni monipuolisesti teoreettisia näkemyksiä sekä tutkimustuloksia eri näkökulmat huomioon ottaen.

Tutkimusprosessissa pystyin itse samaistumaan työntekijöiden kokemuksiin ja näkemyksiin, sillä tällä hetkellä työskentelen monikulttuurisessa päiväkodissa. Työntekijät kuvasivat kokemuksiaan käytännön esimerkein havainnollistaen, mikä vahvisti todentuntuisuutta ja samaistumiskykyä. Oman kokemukseni perusteella monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa on rikkaus, ja monikulttuurista kasvatuskumppanuutta tulee jatkossa ylläpitää ja kehittää.

Vaikka monikulttuurisuuden ja valtaväestön eroavaisuuksia ei tule tarkoituksenmukaista erikseen korostaa, ilmeni tutkimustuloksissa monikulttuurisen kasvatuskumppanuuden näkyvimpänä yhtenä oleellisena tekijänä kielimuuri. Kieli on vain kommunikoinnin väline, mutta edistää vuorovaikutusta ja tiedonvaihtoa merkittävästi. Mahdollisen kielimuurin ilmetessä tulee toiminnassa välittää myönteistä asennetta osoittaen yhteistyöhalukkuutta. Tärkeää on osoittaa vanhemmille, että lapsi on tervetullut päiväkohtiin ja hänet hyväksytään omana itsenään.

Opinnäytetyössä määriteltiin monikulttuurisessa kasvatuskumppanuudessa ilmenevän vuorovaikutuksen edellytykseksi toisaalta läsnäolo ja aktiivisuus, toisaalta taas ajan ja tilan antaminen perheelle. Tilanne ei ole yksinkertainen, sillä päivähoiton aloittaessa tutustutaan paitsi perheeseen, myös perheen omaan kulttuuriin, taustoihin ja aiempiin kokemuksiin. Erilaisista taustoista huolimatta tärkeää on korostaa tasavertaisuutta. Työntekijät ja vanhemmat toimivat kohti yhteistä päämäärää toistensa asiantuntijuutta kunnioittaen. Tärkeää on kohdata ihminen ihmisenä.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2006. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa A. R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 70–90.

Alasuutari, P. 2001. Laadullinen tutkimus. 3. uud. p. Tampere: Vastapaino.

Alitolppa-Niitamo, A. & Söderling, I. 2005. Johdanto. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 7-12.

Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2009. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Helsinki.

Arvonen, A., Katva, L. & Nurminen, A. 2010. Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Bourne, J. 1998. Teaching and learning in a multicultural context. Teoksessa Häkkinen, K. (toim.) Multicultural Education. Reflection on Theory and Practice. Jyväskylä: University of Jyväskylä. Continuing Education Centre, 54–65.

Early childhood education and care policy in Finland. Background report prepared for the OECD thematic review of early childhood education and care policy. 2001. Publications 2000:21. Helsinki: Ministry of Social Affairs and Health.

Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 133–157.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. uud. p. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Helsinki: WSOY.

Ikäläinen, S., Martiskainen, T. & Törrönen, M. 2003. Mangopuun juurelta kuusen katveeseen. Asiakkaana maahanmuuttajaperhe. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Järvinen, R. 2006. Maahanmuuttajaperhe. Ihmisiä suomalaisten silmin. Teoksessa Helminen, J. (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-Kustannus, 139–153.

Karila, K. 2005a. Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä. Lastentarha 1/2005, 46–49.

Karila, K. 2005b. Vanhempien ja päivähoiton henkilöstön keskustelut kasvatuskumppanuuden areenoina. Kasvatus 4/2005, 285–298.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A.R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91–108.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2005. Kasvatuskumppanuus tuo kodin ja päivähoiton lähelle toisiaan. Lastentarha 3/2005, 16–21.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2008. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatukseen kehittämiseen. Helsinki: Stakes. Oppaita 63.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Acta Electronica Universitatis Tampereensis 1166. Tampere: Tampereen yliopisto, pdf-tiedosto. Viitattu 26.3.2012. <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-8708-8.pdf/>

Koiranen, T. 2008. Monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. Teoksessa Koiranen, T., Husso, M-L. & Korpinen, E. (toim.) Koulun ja kodin yhteistyön monet kasvot. Tutkiva opettaja 2/2008, 21–27.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kurki, L. 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-Kustannus, 112–135.

Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–43.

Laki lasten päivähoitosta 36/1973.

Lapsen oikeuksien julistus. 2010. UNICEF. Viitattu 17.9.2012.
http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_julistus/

Lepola, O. 2000. Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Liebkind, K. 2000. Monikulttuurisuus on tulevaisuutta. Teoksessa Liebkind, K. (toim.) Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus, 171–182.

Lyyra, P. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoidossa. Perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 106–124.

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Methelp.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Määttä, P. 2001. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena.

Paavola, H. & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Puroila, A-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-Kustannus, 204–226.

Piironen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Välittämisen pedagogiikka. Helsinki: Tammi.

Päivähoidon lakiopas. 2010. Kuopio: UNIpress.

Ritkala, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2010. Lapsen aika. 12.–13. uud. p. Helsinki: WSOYpro Oy.

Roos, J. 2009. Monikulttuuriset perheet Suomessa. Teoksessa Oksil-Walter, P., Roos, J. & Viertola-Cavallari, R. (toim.) Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Kustannus Oy Arkki, 128–156.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, P. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9-36.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Litterointi. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 11.2.2013.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>.

Salovaara, S. 2008. Kasvatuskumppanuutta ja jaettua asiantuntijuutta. Lastentarhanopettajien käsityksiä vanhempien asiantuntijuudesta. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Varhaiskasvatus. Pro gradu -tutkielma.

Särkelä, A. 2001. Välittäminen ammattina. Näkökulmia sosiaaliseen auttamistyöhön. Tampere: Vastapaino.

Tasala, T. 2012. Suunniteltu lapsuus. Kasvu – Talentia-lehden erikoisnumero varhaiskasvatuksen ammattilaisille 2, 46–48.

Tast, E. 2007. Juuret ja siivet. Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hämäläinen, J. & Nivala, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, 17–50.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Uusitalo, H. 1999. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkimuksen maailmaan. Helsinki: WSOY.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki: Stakes.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:29. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 16.10.2012.

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/julkaisu0209.htm/>

Vilka, H. 2007. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Gummerus.

Vähäsalo, M. 2011. Maahanmuuttajalasten vanhempien tukeminen päivähoidossa. Työntekijän näkökulma. Hämeen ammattikorkeakoulu. Opinäytetyö.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Kuka olet? Millainen koulutustausta sinulla on? Mikä on ammattisi?
2. Kuinka kauan olet ollut virassa?
3. Onko sinulla aiempaa kokemusta monikulttuuristen perheiden parissa toimimisesta?
4. Millaisia kulttuurisia ryhmiä teidän asiakkaina on? Millaisia taustoja heillä on? Esim. kotimaa, etninen ryhmä, syy maahantuloon (maahanmuuttaja, pakolainen jne.)
5. Miten ymmärrät kasvatuskumppanuuden käsitteenä?
6. Millaista kasvatuskumppanuus on käytännössä, sinun mielestäsi?
7. Onko teidän päiväkodissa järjestetty kasvatuskumppanuuskoulutusta? Jos on, oletko osallistunut koulutukseen?
8. Millaisena näet kasvatuskumppanuuden aseman ja tärkeyden varhaiskasvatustyössä?
9. Mitkä tekijät vahvistavat luottamusta ja avoimuutta vuorovaikutussuhteessa?
  - Millä tavalla pyrit itse rakentamaan luottamusta?
10. Millaisena näet vanhempien asiantuntijuuden osana kasvatuskumppanuutta?
11. Miten näet monikulttuurisuuden osana varhaiskasvatusta?
12. Mitä ammatillisia tai henkilökohtaisia taitoja ja ominaisuuksia monikulttuuristen perheiden kanssa toimiminen edellyttää työntekijältä?
13. Mitä valmiuksia koulutustaustasi ja ammatillinen kokemuksesi ovat antaneet sinulle toimiessasi monikulttuuristen perheiden kanssa?
14. Miten kasvatuskumppanuus monikulttuuristen perheiden välillä eroaa suomalaisperheistä?
15. Miten maahanmuuttajataustaiset vanhemmat osallistuvat yhteistyöhön lapsen kasvatuksessa?
16. Miten vuorovaikutus ja kommunikointi sujuvat käytännössä?
17. Miten aktiivisesti vanhemmat osallistuvat päiväkodin järjestämiin tilaisuuksiin?
18. Miten perheiden kulttuurista taustaa huomioidaan ja tuetaan?
  - Millä tavoin perheitä tuetaan uuteen kulttuuriin ja päiväkotiin sopeutumisessa?
19. Miten sujuvaa on perheiden tutustuminen ja orientoituminen päivähoitoon?
  - Mainitse esimerkki tilanteesta, jolloin kasvatuskumppanuus on ollut sujuvaa?
20. Miten vasukeskustelut ja mahdolliset kotikäynnit edistävät kasvatuskumppanuutta?
21. millaisia haasteita ilmenee monikulttuurisessa kasvatuskumppanuudessa?

Ymmärrystä ja tasavertaisuutta - Päiväkodin henkilökunnan kokemuksia monikulttuurisesta kasvatuskumppanuudesta

---

- Mainitse esimerkki tilanteesta, jolloin yhteistyö on tuntunut haasteelliselta.
- Miten toimit tilanteessa, jossa vanhemmat eivät ole halukkaita yhteistyöhön?

22. Miten monikulttuurista kasvatuskumppanuutta voisi kehittää ja edistää tulevaisuudessa?

23. Haluaisitko kertoa/sanoa vielä jotain?